

Kirken *i* dag

TEMA | Menighedsudvikling

Hvem udvikler folkekirken? Se side 12

At bevare – og samtidig forny traditionen? Se side 20

TEMA | Menighedsudvikling

Indhold

- 3 I Danmark er vi kirke nedefra
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 Kirkens fem skikkelser eller
grundformer
af Hans Raun Iversen
- 6 Giver menighed mening?
af Finn Dyrhagen
- 8 De mange andre slags menig-
heder og arbejdsformer
i kirken i dag
af Hans Raun Iversen
- 10 "Kirke sammen med – ikke for"
af Harald Hegstad
- 12 Hvem udvikler folkekirken?
af Peter Lodberg
- 14 Hvorfor skal vi arbejde på at
udvikle det lokale kirkeliv?
af Mogens S. Mogensen
- 16 Kirkens ressourcer til udvikling
af menighedslivet
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 18 Lad menigheden blive
fælles om et socialt ansvar
af Simon Kangas Larsen
- 20 At bevare – og samtidig forny
traditionen
Interview med Iben Krogsdal
ved Bent Dahl Jensen
- 22 Forskelligheden er vigtig i
Grønnevang Kirke
Af Thyge Enevoldsen
- 23 Abildgård Kirke –
et samlingssted om fællesskab
og forkyndelse
af Gurli Møller Andreassen
- 24 Folkets kirke på Fur
af Knud Erik Lykke
- 25 Fællesskab, forkyndelse og
kirkegården
af Gitte Sylvest Larsen
- 26 Hvordan kan menigheden
bedst forberede sig på et
"generationsskifte"?
af Edith Søndergaard
- 28 "Nedfindelser" –
at lukke aktiviteter for at
få overskud til nye
af Esben Andersen
- 29 Kirke mellem halalkød
og hakkebøffer
af Birgitte Graakjær Hjort
- 30 Er dåben under forandring?
Konference om dåben i dag
- 31 Nyt fra Kirkefondet

Nr. 4 | December 2018

17. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet,
Peter Bangs Vej 5B, 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrube bag nr. 4/2018:

Finn Dyrhagen, Karen Marie Leth-Nissen, Hanne Hummelshøj, Henrik Bundgaard Nielsen og Charlotte Lydholm

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2018: Kr. 250,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-

Abonnement kan bestilles ved henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Billede fra Lokal Kirkeudvikling i Salling.
Foto: Kirkefondet

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

I Danmark er vi kirke nedefra

I bogen "Danskernes tro gennem 1000 år" skriver Peter Lodberg, professor MSO og dr. theol., at "troens historie i Skandinavien er fortællingen om, at tro kommer udefra, sætter sig igennem nedefra og bliver sanktioneret oppefra." Men hvordan er det med alt det, der foregår i folkekirken i Danmark af aktiviteter, arrangementer, gudstjenester – alt det som er med til at skabe liv i og omkring landets mange kirker? Alle de nye tiltag? Er det også noget, som "kommer udefra, sætter sig igennem nedefra og bliver sanktioneret oppefra"? Noget tyder på det – selvom det måske ikke altid følger den "tre-ledede" model helt slavisk.

Inspiration udefra

Tag f.eks. lysgloberne, som nu står i mange af landets kirker. Inspirationen hertil er kommet fra Sverige, hvor den første lysglobe blev opstillet i Domkirken i Uppsala i forbindelse med generalforsamlingen i Kirkernes Verdensråd i 1968. Godt 25 år senere blev den første lysglobe opstillet i en dansk folkekirke – i Hasseris kirke. Et andet nyt tiltag, natkirkerne, som begyndte i Københavns Domkirke i 1999, hente inspiration fra Thomasmesserne i Finland. Inspirationen er i disse to tilfælde kommet udefra, det har sat sig igennem nedefra, men der er dog ikke som sådan sket en sanktionering oppefra. Om et af de allernyeste initiativer i folkekirken – de såkaldte drop-in dåb, der blev introduceret på Vesterbro i efteråret 2017 – siger en af præsterne på Vesterbro, at ideen opstod efter, at hun havde læst en rapport fra Norge, hvor de afholdt drop-in dåb i 2015. Også her kom inspirationen udefra, og det breder sig nu rundt i landet. Og jeg forestiller mig, at der trods alt nok

er præster, som lige har kontaktet bisoppen for i en eller anden forstand at få det nye initiativ sanktioneret oppefra.

Sanktioneret oppefra?

Et eksempel på, at et lokalt opstået initiativ er blevet sanktioneret oppefra og nu gjort gældende for hele folkekirken, er den såkaldte børnekonfirmandundervisning. I 2014 kom en anordning, som gør det klart, at landets menighedsråd har ansvaret for, at alle børn på tredje eller fjerde klasse trin får et tilbud om deltagelse i børnekonfirmandundervisning. Det begyndte helt lokalt i Ravnsbjerg Sogn ved Aarhus, hvor de to sognepræster Ejvind Nielsen og Jørgen Gleerup i 1987 inviterede til "mini-konfirmander" for børn på 3. klasstrin – bl.a. inspireret af, at biskop Herluf Eriksen allerede i 1980 foreslog en indledende konfirmationsforberedelse på 3., 4. eller 5. klasstrin uden for skolens undervisningstid.

Menighedsforståelse fra nedenu

Mange aktiviteter og nye tiltag i folkekirken vokser op nedefra. Men hvordan med menighedsforståelsen – er det noget, som vokser op nedefra? Et hurtigt kig på, hvordan 10 tilfældigt valgte sogne i de 10 stifter har formuleret budgetternes rubrik om målsætninger giver umiddelbart et noget diffust udtryk af menighedsforståelsen, for de skriver om alt fra "fortsat at kunne byde gode vilkår for menighedens liv og vækst ved at fastholde de hidtidige aktiviteter og samtidig udvide åbenhed over for nye muligheder" til forholdsvis detaljerede beskrivelser af planer om babysalmesang, kirkekor for børn og unge, fællesspisning, film-aftner, kirkekoncerter og foredrag.

Hvis jeg i stedet kigger tilbage på visionsprocesser afviklet i mere end 25 sogne de seneste 5 år, så tegner der sig konturerne af en menighedsforstå-

Foto: folkekirken.dk

else. Alle menighedsrådene har arbejdet med, hvad det vil sige at være kirke. Deres svar falder i 4 hovedgrupper – i prioriteret rækkefølge:

- Fællesskab, rummelighed, åbenhed
- Forkyndelse, tro, kristendom, gudstjeneste
- Fordybelse, ro, eftertanke
- Ansvar, diakoni, næstekærlighed.

Det kunne være et spændende "studie" – af den større slags – at kortlægge, hvad menighedsforståelsen er i landets menighedsråd. Hvem tager den opgave på sig? ■

Hans Raun Iversen

tidl. lektor i systematisk teologi på Københavns Universitet

Kirkens fem skikkelser eller grundformer

Udtrykket ”menighed” og sansen for kraften i fællesskabet i menighedslivet havde ingen større betydning i Danmark før vækkelserne. I kraft af vækkelserne blev ”menigheden” en hovedhjørneste i forståelsen af folkekirken omkring år 1900. I nordisk sammenhæng kunne man konstatere, at i Norge har man kristne ”de norske kristne”, i Sverige har man kirken ”Svenska Kyrkan”, men i Danmark har vi ”de folkekirkelige menigheder”. I den helt anderledes individualiserede situation, vi har i dag, er det gavnligt at prøve at forstå kirken uden brug af det ofte alt for massive og uklare menighedsbegreb. Det vil jeg gøre her ved at fremhæve, at kirken (eller menigheden) findes stykkevis og delt – i fem skikkelser eller grundformer:

De Kristustroende

Kirkens første grundform er summen af Kristustroende i fortid, nutid og fremtid. ”Helgen her og helgen hisset er i samme menighed” (DDS 573). Tager vi højde for, at Kristustro ikke er et statisk fænomen, kan vi mere præcist sige, at ”kirken er summen af al den Kristusorientering, der findes hos mennesker i hele verden til alle tider”. Kirken er det eller dem, der hører Kristus til og derfor orienterer sig efter Kristus. De, der hører Kristus til, er mennesker med hjerter, hvor Kristus bor ved troen (Ef 3,17). Kirken er således alle de stykker ’Kristus i mig’,

der evt. kan mødes med ”Kristus i dig”, så der opstår et ”vi i Kristus”.

Det er vigtigt at fastholde synet for denne hele Kristi kirke, selv om den er ustyrlig og ikke organiserbar. Den er tilmed usynlig, for så vidt den ikke kan samles på ét sted, så man kan se den an. Men dens medlemmer er aldeles synlige. Levi blev ikke usynlig, da han rejste sig fra toldboden og fulgte Jesus. Denne store Jesu Kristi kirke har også meget konkrete skikkelser i enhver lokal kirke. I folkekirken udtrykkes det således, hvor man bruger Holger Lissners bortsendelsesord efter nadverfejringen:

”Den korsfæstede og opstandne frelser, vor Herre Jesus Kristus, som nu har givet os Livets brød og Håbets bæger, han lever i os med sin Ånd og sit Ord. Vi er hans legeme i verden. Amen”.

Forsamlingerne

Kirkens anden afgørende grundform er forsamlinger. Det er det ord, der på

svensk bruges om, hvad der på dansk traditionelt kaldes (sogne)menighed. Det er i mange kredse et misagtet ord, fordi det blev brugt om såvel pietisternes som vækkelsesfolkets mødeformer. Men det er samtidig det ord, der kommer tættest på betydningen af det nytestamentlige ”ekklesia”: dem, der er kaldt ud eller sammen.

Mennesker samles om mangfoldige kirkelige aktiviteter i dagens Danmark, indenfor såvel som udenfor folkekirken. Hertil kommer de endnu flere forsamlinger i form af ”de kirkelige handlingers forsamlinger”, der samles til dåb, konfirmation, bryllup og begravelse, og ”anledningsmenigheder”, der samles i forbindelse med lokale og nationale markeringer, som er de gudstjenesteformer, langt de fleste danskere deltager i. Det kan anslås, at der er ca. 500.000 forsamlinger i folkekirken pr. år, svarende til ca. 5 ugentlige forsamlinger i gennemsnit i ca. 2000 kirker i ca. 50 uger. Man kan ikke forestille sig en kirke uden forsamlinger – selv om forsamlingerne aldrig omfatter alle, men netop kun nogle af et områdes døbte.

Omsorgsfællesskaberne

Kirkens tredje grundform er omsorgsfællesskaberne. Engang var der, når man boede langt nok ude på landet, (måske!) et ”givet fællesskab” i kraft af fælles livsvilkår. Det var ofte også bestemmende for kirkelivet på landet – dengang. Negative sider var der nok

Artiklen er et uddrag af Kapitel V: ”Koinonia: menighedsforståelser og menighedsformer i” i Hans Raun Iversens lærebog ”Ny praktisk teologi. Kristendommen, den enkelte og kirken”. Forlaget Eksistensen 2018.

Kirken er også et omsorgsfællesskab. Især blandt ældre kirkegængere, der tager sig af hinanden. Gensidig omsorg og diakoni både forudsætter og fremmer et stykke fællesskab.

Foto: folkekirken.dk

af. En god side var, at man ofte kendte hinanden så godt, at man havde omsorg for hinanden.

Fællesskabsfunktion kan man i dag, også i byerne, finde blandt især ældre kirkegængere, som tager sig af hinanden. Gensidig omsorg og diakoni både forudsætter og fremmer et stykke fællesskab. Blot omfatter et omsorgsfællesskab af gode sociologiske grunde aldrig et særligt stort antal. Omsorgen blandt mennesker bæres i og bærer med på de personlige relationer, vi lever i med hinanden. Den kan også organiseres i form af genbrugsbutikker, væresteder, telefonkæder, besøgs- og aflastningstjenester etc.

De fælles oplevelser

En fjerde fællesskabsform i kirken har form af fælles oplevelser. Man kan godt mærke, at man er fælles om det, når salmesangen løfter taget og mere til. Sindbilledet på fremtidens kirke er måske natkirken, hvor man har hver sin oplevelse inden for en fælles ramme, og hvor man er sammen uden at tale sammen. Fællesskabet om mere eller mindre fælles oplevelser kendes også mange andre steder fra, fx et fodboldstadion, hvor man netop kun har oplevelsen fælles med andre. Der er altså tale om et tidligt og funktionelt

afgrænset fællesskab. Men dog et meget reelt fællesskab.

Kirkens folk

Kirkens femte grundform er kirkens folk, dvs. de mennesker, der pålægger sig den disciplin, det er at tage ansvar for den ene eller den anden side af kirkens liv. Endnu i 1990'erne kunne man blive hængt ud i "Dansk Kirketidende", hvis man kom for skade at bruge udtrykket "kirkefolk" eller "kirkens folk". Der er nemlig kun ét folk i Danmark, sagde man, og det er det danske folk, som kirken for alt i verden ikke må skille sig ud fra. Selv om der fortsat er forsamlings i kirken, kan kirken let blive utydelig, så ingen kan se, at det er en kristen kirke, vi har med at gøre. Der må med andre ord være nogle folk, der tager vare på kirken og fastholder dens mission. Præsterne og de andre ansatte kan ikke gøre det alene, hvis de ikke skal ende som servicemedarbejdere i almen, kristelig ritualproduktion, så længe nogen vil bruge den.

Antageligt gælder det i mere end halvdelen af folkekirkens sogne, at der ikke er en fast skare, som det giver mening at kalde "menighed". Derimod er der næsten overalt nogle folk i kirken, som støtter op og er med til at

holde gang i hjulene, så der kan indbydes til forskellige "forsamlings". Der er fra et par håndfulde til flere hundrede sådanne kirkens folk i de fleste sogne og menigheder. De er menighedsrådsmedlemmer, frivillige med mange slags opgaver og/eller de er kirkegængere, som er med til at holde gudstjenestefejringen i gang på stedet. Arbejdet skal gøres uanset organisationsformen. Kirkens folk er medarbejdere på kirkens vision, som indebærer, at flere og flere må samles, som der bedes om det i en ny svensk/norsk/dansk nadversalme:

"Som korn fra mange marker,
ud over jorden lagt,
i dette brød på bordet
til ét blev sammenbagt,
lad også kirkens samles
o Gud, fra hvert et sted,
så vi til ét kan blive
i Himmerigets fred.

Fra tunge drueklaser
blev mange dråber saft,
forenet her i vinen,
der rummer Herrens kraft.
Lad sådan kirken samles
fra hvert et land på jord
og blive Guds familie
ved himmerigets bord." (DDS 477) ■

Finn Dyrhagen

provst, næstformand i Kirkefondets bestyrelse

Giver menighed mening?

Da Kirkefondet havde bygget de kirker, der var brug – og behov – for, gav vi os i kast med den opgave, der var mindst lige så vigtig, om ikke vigtigere: at støtte og opmuntre til at bygge videre. En kirke er bygget af levende sten, og derfor bliver den aldrig bygget færdig. Og nok er det aldrig Kirkefondets ansvar at stå for kirkelivet, men det er Kirkefondets erklærede mål at støtte og vejlede med værktøjer og indspark til det lokale kirkeliv. Derfor har vi i Kirkefondet stillet os det oplagte spørgsmål igen og igen: Hvad er menighed? Og vi spørger fortsat.

Ordet "menighed"

Et par opslag i "Ordbog over det danske sprog" lægger grunden: "menig" betyder "almindelig, fælles, samtlig", jf. "gemen" og "almen". Og selvom ordet er kommet til at betegne den "jævne, lavere del, massen, hoben", så

er det nok den oprindelige betydning af ordet, der er blevet hængende i "menighed", som defineres ved "alle de personer, der bekender sig til den samme (især kristne) religion". Og i en kirke som Den

Så længe en kirke er i bevægelse, vil der altid være flere menigheder

Danske Folkekirke, der i udpræget grad er kendetegnet ved opdeling efter sognegrænser, får ordet hurtigt en tendens til at blive påvirket af den danske demografi: der er en menighed knyttet til hver eneste kirke, ligesom menighedens liv og vækst styres af menighedsrådet, der består af de valgte medlemmer og de(n) lokale præst(er) i det pågældende sogn.

Om menigheden så er dem, der rent faktisk kommer i kirken, eller alle dem, der bor inden for sognegrænser-

ne, er et spørgsmål, som i høj grad har optaget de kirkelige meningsdannere. I mellemtiden har danskerne flyttet sig og har opdaget, at det er muligt at krydse sognegrænserne, ikke bare i dagligdagen, men også om søndagen.

Ordet "sogn" har været gennem den samme udvikling: den oprindelige betydning "at søge" er erstattet af "at blive" (inden for sognets grænser). Ofte fokuserer vi mere på at opretholde (sogne)grænser end på at tage alvorligt, at det at søge indebærer, at man bevæger sig – også over grænser.

Men skal vi tage alvorligt, at danskere vælger til og fra – og det bør vi – må vi spørge på ny: Hvad er menighed? Og giver det mening at tale om menighed?

Begrebet "menighed"

Kirkefondet har stillet sig selv det spørgsmål i årevis og udgav et "manifest" i 1990'erne: "Overvejelser over fremtidens menigheder" indeholder mange spændende tanker og provokerende teser, men nåede næppe ud over vores eget skrivebord. Derfor besluttede Kirkefondets bestyrelse at tage spørgsmålet op på nye måder: Drøftelser ved bestyrelsesmøder og ved re-

præsentantskabsmøder. Dette har betydet flere spørgsmål end svar, og det betragter vi som et sundhedstegn.

Endelig valgte vi at lave et mindre feltarbejde for at belyse spørgsmålet fra andre sider: hvordan ser en menighed ud, når man kommer til en kirke udefra med observatør-briller? Oplevelser og drøftelser har overrasket os, og vi er blevet ganske overbevist om nogle forhold, som vi finder uomgængelige.

Der findes ikke én menighed, men flere menigheder

Så længe en kirke er i bevægelse, vil der altid være flere menigheder: søndagshøjmessens samler én menighed, vielsen lørdag eftermiddag en anden, pastagudstjenesten fredag aften en tredje, konfirmationsforberedelsen onsdag morgen en fjerde, ældremødet tirsdag eftermiddag en femte. Og disse menigheder udgør tilsammen kirkelivet det pågældende sted, selvom de ofte ikke har megen indbyrdes kontakt. Nogle gange må man seriøst spørge, hvad der – ud over sognegeografien – er sammenhængskraften mellem de forskellige menigheder ved samme kirke.

Der har været en tendens til at give disse menigheder forskellig værdi: søndagshøjmessemenigheden har længe været set som den mest værdifulde, og pastagudstjenester og babysalmesang blev ofte iværksat med det klare formål at opdrage nye søndagskirkegængere. Heldigvis er det mere og mere udbredt at tænke anderledes.

De forskellige menigheder lever af hinanden

Mange steder tager menighedsråd og præster på sig at se, finde og skabe kontaktpunkter og broforbindelser mellem menighederne: konfirmander får til opgave at interviewe en søndagskirkegænger eller deltager i ældremøderne bliver bedt om at stå for middagen efter pastagudstjenesten. Og ofte oplever vi, at det bliver taget alvorligt, at det menneske, der tager på pilgrimsvandring eller kommer i kirke en mandag eftermiddag for at sidde helt alene en stund, tænde et lys i lys-

globen og bede en bøn, er lige så fuldgyldig en kirkegænger som alle andre.

Det samme gælder de forskellige udtryk for tro: "kulturkristendom", "kirkekristendom" og "karismatisk kristendom" er alle nødvendige og ligeværdige, og derfor bør det være et mål for enhver at tage initiativ til en samtale med en kollegakirkegænger, vi endnu ikke kender, og være med til at bygge bro fra menighed til menighed, både inden for sognegrænserne og henover dem.

Vi bør enten finde et andet ord for "menighed" - eller holde op med at bruge det

Det er blevet mere og mere klart for os, der har arbejdet med dette emne, at selve ordet "menighed" alt for ofte begrænser forståelsen og troen på nye muligheder, langt mere end godt er. Vi har brugt det for meget og forkert: det bruges mere for at betegne de andre end det bruges om mig selv. Jeg har som præst ofte hørt bemærkningen:

"Hvor er det godt, det I laver henne i kirken. Du har vist fået dig en god menighed." Som ung præst følte jeg mig beæret og glad, men ved nærmere eftertanke blev jeg langt mere bevidst om, at her mødte jeg igen et medlem af menigheden, som på ingen måde opfattede sig selv sådan.

Kan man finde et andet ord? I trosbekendelsen bekender vi troen på "de helliges samfund", et udtryk, som formentlig er lige så distancerende som "menighed". I Sverige bruger man ordet "forsamling", men det virker ligesom ... for svensk. Ordet "fællesskab" bruges i så mange sammenhænge, at det nok har mistet værdi.

Måske skal vi i stedet holde op med at bruge det og se, hvad der sker. Det danske sprog udvikler sig for det meste selv, og ligesom ordene "troende" og "religiøs" nærmest har byttet betydning inden for de seneste årtier, vil der formentlig vokse et nyt ord frem - hvis vi har brug for det. Og hvis ikke, går det helt klart an "at kirke" alligevel. Der er mere end nok at tage fat på! ■

Hans Raun Iversen

tidl. lektor i systematisk teologi på Københavns Universitet

De mange andre slags menigheder og arbejdsformer i kirken i dag

Samfundet er blevet stedse mere mangfoldigt og forskelligartet med flere livsformer og flere store, markante institutioner, hvor mange lever deres liv uden hensyn til, hvilket sogn institutionen tilfældigvis er anbragt i. I takt hermed har folkekirken udviklet nye menigheds- og arbejdsformer, ligesom der er sket en eksplosion i kirkeformerne uden for folkekirken.

Som det ofte er tilfældet i folkekirken, er det sket relativt uplanlagt, men dog med en ganske stor gennemslagskraft. Lige så vigtig som udvidelsen af antallet af menighedsformer er den eksplosion i kirkernes arbejdsformer, som åbenbart ingen ende vil tage i disse år. På begge områder gælder det, at der ikke findes officielle optællinger eller blot kategoriseringer. Man må selv tælle efter, sådan som jeg har forsøgt at gøre det i min lærebog "Ny praktisk teologi" udgivet tidligere i år, som jeg trækker på her.

De mangfoldige menighedsformer i dag

Den historiske grundform for menigheder i Danmark er folkekirkens sognemenigheder, der bygger på den territoriale struktur, som den lutherske kirke overtog fra middelalderens katolske kirke. Der er i dag 2.169 sogne, der huser ca. 2.340 kirker og bestyres af 1.749 menighedsråd. Der arbejdes i stigende grad på tværs af sognegrænserne, hvorved der opstår, hvad Steen Marquard Rasmussen i flere rapporter har kaldt "regionalmenigheder", hvor man samles om særlige aktiviteter. Ofte

organiseres eller koordineres aktiviteterne på provstiplan.

Folkekirken har også mange frie, kirkelige organisationer, der mere og mere får karakter af "paramenigheder", der – selv om de ikke primært og slet ikke kun – er menigheder, alligevel har væsentlige menighedsfunktioner. De har som regel egne præster ansat og fejrer regelmæssigt egne gudstjenester.

Folkekirken har særligt gennem de sidste små 50 år fået flere hundrede "funktionsmenigheder", der sigter mod varetagelse af en særlig funktion ved at lave et særligt stykke kirkeligt arbejde i en særlig befolkningsgruppe. Som menigheder uden for de geografisk bestemte menigheder har funktionsmenighederne ofte karakter af, hvad der historisk kendes som "missionsmenigheder": En præst og en mindre flok lægfolk søger at etablere et kirkeligt arbejde på steder, hvor kirken før har været fraværende.

Folkekirken har også fået flere "sognemenigheder med profil", som sigter mod at favne alle i sognet, men bevidst vil gøre det ud fra en bestemt teologisk profil. Historisk kendes denne kategori fra bl.a. de gamle standskirker i Køben-

havn og nogle håndfulde udprægede grundtvigske eller indre missionske kirkesogne. I dag udvikles der nye former for specialisering mellem kirkerne, mest udpræget i et storsogn som Vesterbro, hvor man bevidst har lavet profil- og arbejdsdeling mellem kirkerne.

Uddybende beskrivelser af udviklingen omkring menigheds- og arbejdsformer i danske kirker kan man finde i Bent Bjerring-Nielsen m.fl. (red.) 2013: "Den Mangfoldige kirke: Menighedsformer i Danmark. Ny Mission 24." Dansk Missionsråd, der kan downloades gratis, og i Hans Raun Iversen: "Ny praktisk teologi. Kristendommen, den enkelte og kirken." Forlaget Eksistensen 2018.

I de seneste år er der kommet en ny generation af ”funktionsmenigheder med teologisk profil”. Et eksempel er her natkirkerne, der i 2017 kunne findes ud over landet, og som er ganske forskellige både i teologi og stil.

Til forskel fra sognemenigheder og funktionsmenigheder med teologisk retningsprofil, kan man også tale om ”egentlige profilmenerigheder”, dvs. menigheder, som rendyrker deres profil, idet de overlader det til sognemenighederne at være kirke for alle i sognet og i stedet satser på en særlig målgruppe, fx børnefamilier. De er stadig en del af en eller flere sognemenigheder, hvis arbejde de søger at supplere i fuld forståelse med – og oftest også med økonomiske ressourcer fra – den gamle sognemenighed. Sådanne egentlige profilmenerigheder skal vi til Norge for at finde i fuldt flor.

Inden for folkekirkens rammer findes der også selvstændige ”valgmenigheder”, mens de tilsvarende evangelisk-lutherske menigheder uden for folkekirkens rammer kaldes ”frimenigheder”. Begge disse kategorier er fordoblet i antal gennem de sidste 30 år til et godt stykke over 100 i dag.

Hertil kommer endelig Den Katolske Kirke, frikirkerne og de nye ad hoc-menigheder, som vi indtil videre kan regne migrantmenighederne til. Disse kirker er alle i vækst, markant gælder det for migrantmenighederne, der nu tæller omkring 300 på landsplan ligesom frikirkerne.

Den stille revolution i folkekirkens arbejdsformer

Udviklingen i folkekirken er gennem de sidste 25 år gået fra regelstyret anti-aktivist kirke til en målsætningsstyret aktivitetkirke. Næsten overalt i folkekirken har menighedsråd og præster sat gang i nye arbejdsformer, hvoraf ikke mindst de nye, ’fremadstormende’ og ’gryende’ aktiviteter sigter klart mod at gøre kristendommen stærkere gældende blandt folkekirkens medlemmer.

Marie H. Thomsen opgør situationen således i sin ph.d.-afhandling: ”Et åbent hus med mange indgange - empiriske studier i folkekirkeligt menighedsliv med valg, fri- og sognemenigheder som eksempler” fra Aarhus Universitet 2012:

Kirkelige aktiviteter nu og i fremtiden

DE VELETABLEREDE

- Kirkekoncerter
- Sociale arrangementer
- Foredrag, højskoledage og/eller litteraturkreds
- Aktiviteter for ældre
- Minikonfirmand-undervisning

DE FREMADSTORMENDE

- Gudstjenester for børnefamilier
- Gudstjenester for unge
- Fællesspisninger
- Gudstjenester uden for kirkerummet
- Aktiviteter for unge
- Babysalmesang

DE GRYENDE

- Meditations-, stille- og/eller bedegudstjenester
- Gudstjeneste for begyndere
- Gospel- og/eller lovsangsgudstjeneste
- Gospelkor

DE UFORUDSIGELIGE

- Børnekor
- Voksenkor
- Bibeltudiegrupper
- Voksenundervisning
- Undervisnings-gudstjenester
- Skriftemåls- og/eller forbøns-gudstjeneste
- Sjælesorgsgrupper for børn
- Ægteskabsgrupper

Allerede i dag kan dette skema suppleres med en række nye tiltag, hvoraf mange er opstået aldeles uventet. Hvor mange havde troet, at babysalmesang, minikonfirmander og skolekirke-samarbejde og natkirker ville gå deres sejrsgang så at sige over hele landet? Hvem ville for blot to år siden have

Foto: folkekirken.dk

Udviklingen i folkekirken er gennem de sidste 25 år gået fra regelstyret anti-aktivist kirke til en målsætningsstyret aktivitetkirke. Næsten overalt i folkekirken har menighedsråd og præster sat gang i nye arbejdsformer, hvoraf ikke mindst de nye, ’fremadstormende’ og ’gryende’ aktiviteter sigter klart mod at gøre kristendommen stærkere gældende blandt folkekirkens medlemmer.

troet, at vi skulle få drop-in dåb og drop-in bryllupper, som det er sket inden for det sidste år?

Som livsformerne er blevet fluktuerende i befolkningen ligesom bølgerne på havet, er menigheds- og arbejdsformerne i folkekirken også blevet det. Det indebærer, at alting hele tiden er til forhandling, ligesom alting kan og til tider må reformeres. Er man til dynamik og fornyelse, er der efterhånden meget af det. Er man til det traditionsbundne og stabile, er der relativt mindre tilbage af det, selv om gudstjenesten, inklusive højmesse, fortsat står i centrum i de fleste menighedsråds-medlemmers prioritering, ligesom der stadig findes sognekirker, der drives som for 50 eller 100 år siden. ■

Harald Hegstad

professor i systematisk teologi på »MF vitenskabelig høyskole for teologi, religion og samfunn« i Oslo

"Kirke sammen med – ikke for"

Kirken er en vigtig institution i samfundet. Den er vigtig for samfundet, og den er vigtig for menneskene i samfundet. Den har kirker og gudstjenester, man kan søge til, og den har præster og andre ansatte, som stiller op, når der er behov for det. Men kirken er ikke bare en kirke for mennesker, den er også en kirke af mennesker. Faktisk eksisterede kirken længe før, den fik bygninger eller ansatte.

Kirken er mennesker. Ikke hvilke som helst mennesker, men mennesker som hører Jesus til. Derfor er dåben indgangen til kirken. I en luthersk kirke tror vi, at der ikke er nogen værdiforskel mellem de døbte. Martin Luther sagde: "Alt, som er krøbet ud af dåben, kan rose sig af allerede at være viet til præst, biskop og pave."

Fællesskabet i kirken er nødvendig for, at kirken skal kunne udføre sin opgave og gøre det, den er kaldet til. Nogen må organisere, styre og handle på andres vegne. Ifølge Det nye Testamente er kirken et fællesskab af gensidig omsorg, den gensidige kærlighed er et af de vigtigste kendetegn på et kristent fællesskab (1 Joh 1,13). "Bær hverandres byrder," opfordrer Paulus til (Gal 6,2). Denne gensidige omsorg må ses i sammenhæng med kirkens diakonale opgave: Det handler om et omsorgsfællesskab, som ikke er sig selv nok!

Kirken er et fællesskab

Fællesskabet i kirken kan tage mange former. Med henvisning til Bibelen taler vi ofte om menigheden som en familie (Ef 2,19). Det siger noget om den dybe samhørighed mellem de kristne. Samtidig må vi ikke opfatte menigheden som en lukket kreds, som det er vanskeligt at komme ind i. I menigheden skal det også være muligt at være lidt anonym, for den som ønsker det, samtidig med at det skal være muligt at knytte nære relationer for dem, som ønsker det. Mange oplever kirkekaffen som et vanskeligt sted. Enten fordi man ikke er fortrolig med forventningen om at være social og fortrolig. Eller fordi man gerne vil blive en del af menigheden, men ikke når ind i kredsen af dem, som allerede kender hinanden så godt.

Samtidig med at kirken er et fællesskab i sig selv, er det også sammenvævet med andre menneskelige fællesskaber. Af og til er det ikke lige let at sige, hvad der er hvad. Ikke mindst gælder dette i en folkekirke, hvor kirken ofte er sammenvævet med det almene og folkelige. Forholdet til Gud udleveres ikke kun i kirken, men måske også i familien og nabolaget. Mange menigheder har en vigtig plads i lokalsamfundets liv. Samtidig må man huske, at ikke alle i lokalsamfundet tilhører kirken eller ønsker at tilhøre den. Man må

derfor ikke optræde som om, kirke og lokalsamfund er det samme.

Fællesskabet skal være åbent og inkluderende

Som fællesskab er kirken bygget på evangeliet om Guds ubetingede nåde. Det er derfor et åbent og inkluderende fællesskab, som alle skal kunne opleve sig som en del af, uden krav til præstationer. Det kristne fællesskab er åbent for kvinder og mænd, for mennesker i forskellige aldre og livsfaser, med forskellig seksuel identitet, i forskellige familierelationer, med forskellig social baggrund og tilhørsforhold, med forskellige kulturelle og etniske baggrunde og med forskellig grad af funktionsdygtighed. I praksis har vi alle lettest ved at inkludere dem, som ligner os selv.

I mange tilfælde har man været optaget af at definere grænserne for fællesskabet, hvem der hører til og hvem, der ikke gør. Ofte har det ført til, at mennesker har følt sig ekskluderet, selv om de egentlig har haft et ønske om at høre til. Vi bør ikke udtrykke os sådan, at nogen, som er døbt, oplever, at de ikke hører til i de døbtes fællesskab. I stedet for at definere fællesskabet ud fra dets grænser bør det forstås ud fra sit centrum, Jesus Kristus. Det afgørende er, at man har en relation til dette centrum, ikke hvor nært eller fjernt

Foto: folkekirken.dk

Det vigtigste sted at være kirke sammen er i gudstjenesten. Deltagelse kan tage mange former. Bare at være til stede, og måske synge med på salmerne, er en fuldgyldig form for deltagelse.

man til enhver tid befinder sig. Kirken må se det som sin opgave at bekræfte den enkeltes tilhørsforhold til fællesskabet, samtidig med at man tør at udfordre til at komme nærmere troens og fællesskabets kilder.

Selv om det dybest set bare er et fællesskab i Kristus, kan dette fællesskab have mange former. Indadtil i menigheden finder vi fællesskabet både som det store gudstjenestefællesskab og som fællesskab i mindre grupper. Menigheden må se det som sin opgave at opmuntre og tilrettelægge forskellige former for fællesskab, hvor troen kan komme til udtryk.

Vi har alle del i kirkens opgave

At være en del af fællesskabet i kirken betyder også, at man har del i kirkens opgave. Det bør ikke være sådan, at nogen bliver betjent, og andre betjener. I kirken er alle kaldet til at have en tjeneste. Det kommer ikke mindst til udtryk i billedet af menigheden som en krop med mange lemmer. "I er Kristi legeme, og hver især hans lemmer," siger Paulus (1 Kor 12,27). På kroppen er de forskellige kropsdele forskellige og har forskellige funktioner. Nogen er ikke synlige til daglig, men de er alligevel helt afgørende for helheden. Det er ikke altid sådan, at det som er mest synligt, er det vigtigste!

Hvad slags deltagelse er det, som ikke er synlig, men som alligevel er vigtig? Det at bede for menigheden og andre mennesker, lave trosoplæring for sine egne børn eller være et vidne i nabolaget, kan være lige så vigtigt som at sidde i menighedsrådet. Det er vigtigt, at menigheden har gode ansatte, men den når ikke langt, hvis der ikke også er nogen, som er villige til at gøre en frivillig indsats. Mens nogen stiller op til råd og udvalg, gør andre en mere praktisk indsats. På den ene side er det vigtigt ikke at forvente et vist niveau eller en vis form for deltagelse for, at man skal regnes med. Mange oplever en stor grad af samhørighed med menigheden, selv om de ikke er så aktive eller ikke er så synlige. På den anden side er det vigtigt at opfordre til deltagelse og give mennesker opgaver. Vi må undgå at lægge begrænsninger på menneskers engagement og virkestrang i menigheden, fordi man vil undgå en for stor forskel mellem aktive og passive.

Hvad kan lette deltagelse og engagement i menigheden?

Det er vigtigt at spørge, hvad der kan lette deltagelse og engagement i menigheden. Det er også vigtigt at spørge efter faktorer, som kan hindre deltagelse. Det kan være rent fysiske hindringer: Hvordan er menighedens aktivite-

ter tilrettelagt for mennesker med forskellige funktionshæmninger? Det kan være tid og sted, som gør det vanskeligt for nogen at deltage. I forhold til indvandrere kan det være sprog og sociale koder, der er problemet. Sådanne hindringer for deltagelse fører både til, at de som hindres går glip af noget, og at menigheden bliver fattigere.

Den største hindring ligger ofte i mere sociale mekanismer, hvor nogen føler, at de ikke hører til i det, som foregår i menigheden. Måske er man i en anden familiesituation eller tilhører en anden social klasse end dem, som dominerer menighedens arbejde? Måske føler man, at man ikke er kristen på den rette måde, eller ikke er god nok? Når folk føler sig lukket ude, kan det have noget at gøre med mekanismer, som kan gå generationer tilbage. Det er vigtigt at kortlægge og være bevidst om sådanne mekanismer for at kunne indsætte inkluderende modstrategier.

Det vigtigste sted at være kirke sammen er i gudstjenesten

Det vigtigste sted at være kirke sammen er i gudstjenesten. Deltagelse kan tage mange former. Bare at være til stede, og måske synge med på salmerne, er en fuldgyldig form for deltagelse. Deltagelse kan også være at tage del i forskellige opgaver i gudstjenesten, som tekstlæser, kirkevært eller være med i en gruppe, som planlægger og forbereder. Selv om præst og organist altid vil have en central rolle i planlægning og gennemførelse, skal gudstjenesten ikke være en forestilling, hvor de professionelle optræder for et publikum. Også i gudstjenesten skal vi være kirke sammen med mennesker, ikke for dem! ■

Peter Lodberg

professor, dr. theol. Aarhus Universitet og ulønnet hjælpepræst ved Fredenskirken i Aarhus

Hvem udvikler folkekirken?

Folkekirken er ikke et anarki

Det Ny Testamente taler altid om kirken i form af billeder. En hurtig optælling viser, at der er tale om 99 billeder. De mest kendte er billedet af kirken som Kristi legeme, Guds folk eller vintræet og grenene. Der er tale om organiske billeder af kirken, og det er interessant, at kirken ikke bliver omtalt som en institution. Det kommer først langt senere i kirkehistorien, hvor de kirkelige embeder dukker op. Hierarki med pave, biskopper, præster, diakoner og lægfolk bliver udviklet i Middelalderen. Reformationen skifter pavens myndighed ud med den kristne konges magt, og præsterne får lov til at gifte sig og leve med deres familie i det borgerlige liv.

Vi kan diskutere, om katolsk hierarki blev erstattet med luthersk anarki. I hvert fald er det sådan, at Hal Kochs beskrivelse af folkekirken som 'et velordnet anarki' ofte bliver forstået. En enkelt google-søgning på nettet viser det med al tydelighed. Men det bliver Hal Kochs udtryk ikke mere rigtigt af! Folkekirken er stramt styret fra top til bund. Den er ikke et anarki, men et vidtforgrenet netværk, hvor kommandovejene er tydeligt afmærket.

Der er love og regulativer for ansatte, som holder på deres velerhvervede rettigheder i en indbyrdes konkurrence om løn og arbejdsvilkår. Arbejdstid bliver målt og vejet på en guldvægt. Ledelseslagene med kirkeministerium, stift, provsti og sogn er afstemt og slebet til gennem mange års praksis.

Der hersker et sindrigt system af del-og-hersk-ledelse, hvor det fælles

ansvar let forsvinder, fordi alle passer deres eget. Arbejdet bliver udført professionelt og med en udpræget form for selvledelse.

Folkekirken er som en humlebi

Skal vi bruge et nutidigt billede om folkekirken, så vælger jeg humlebien. Den kan ikke flyve, men gør det alligevel. Folkekirken kan med sin tunge

struktur og lange tradition ikke udvikle sig, men den gør det alligevel.

Rundt omkring i stifter, provstier og sogne bliver der tænkt nyt og anderledes samtidig med, at gudstjeneste, kirkelige handlinger, undervisning og sjælesorg ikke bliver forsømt. Det er ret forunderligt.

Det hænger sammen med folkekirkens decentrale begreb om udvikling. Lad de tusind blomster blomstre! Initi-

Peter Lodberg vælger at sammenligne folkekirken med en humlebi. Den kan ikke flyve, men gør det alligevel. Folkekirken kan med sin tunge struktur og lange tradition ikke udvikle sig, men den gør det alligevel. Rundt omkring i stifter, provstier og sogne bliver der tænkt nyt og anderledes samtidig med, at gudstjeneste, kirkelige handlinger, undervisning og sjælesorg ikke bliver forsømt. Det er ret forunderligt!

ativrige præster, medarbejdere og menighedsråd har frihed til at prøve nye ideer af. Tænk bare på minikonfirmandundervisning, kirkehøjskoler eller senest drop-in dåb. Ideerne opstod bestemte steder, spredte sig med lynets hast under stor diskussion og er ved at blive indarbejdet som en ny tradition.

Hvis repræsentanter fra de forskellige kirkelige retninger kan blive enige, er der gode chancer for, at initiativer kan blive lovfæstet fra kirkeministerium og folketing. Det er sket for minikonfirmandundervisningen, der nu er obligatorisk. Den blev som alt nyt indført som forsøgsordning og senere lovreguleret.

Forsøgsordninger lykkes

Der er det interessante ved forsøgsordninger i folkekirken, at de som regel lykkes. Det kan hænge sammen med, at der er en særlig opmærksomhed omkring nye initiativer. Det samme er sket for vielse i det fri. Under stor diskussion blev muligheden indført som et forsøg. Det lykkedes, og nu er det muligt at blive gift i haven, på stranden eller hjemme i stuen.

Ikke mindst etableringen af en per-

manent minikonfirmandundervisning har åbnet for en ny kategori af medarbejdere: kirke- og kulturmedarbejdere. I takt med at den traditionelle kordefunktion er blevet omdefinert, er der blevet plads til at ansætte en ny gruppe, der nok skal undervise, men

ver enshed og renhed, at forstå respekten for religiøse og politiske mindretalssynspunkter, er det et afgørende bidrag og eksempel, som folkekirken kan vise på dette punkt.

Ledelsesmæssigt er der tale om en organisk forståelse af udvikling og

Vi har brug for både et teologisk og et økonomisk begreb om vækst og udvikling. De kan ikke stå alene, men må hele tiden være i samtale med hinanden. Den afgørende forskel er, at i teologien og kirken er der ingen grænser for vækst, men det er der i den verden, som folkekirken er en del af.

også bringer mange andre kompetencer med sig til folkekirken i kraft af deres forskellige uddannelsesbaggrunde og erhvervs erfaringer.

Dengang Kirkeministeriets Strukturkommission i 1960'erne foreslog ansættelse af sognemedhjælpere til at undervise og udføre socialt og diakonalt arbejde, blev forslaget taget af bordet. Det tog ca. fyre år, før det blev alment accepteret, at folkekirken stod med et stort ansvar for undervisningen af børn og unge. Ting tager tid i folkekirken, men når den udvikler sig, så sker det over en bred kam.

I dag kan vi konstatere, at Strukturkommissionens forslag stort set er blevet gennemført. Den var forud for sin tid, og dens ideer har fungeret som en kirkepolitisk huskeseddel for skiftende kirkeministre, der uanset partifarve, har medvirket til at udvikle folkekirken i den retning, Strukturkommissionen udstak.

Samvirke og samarbejde

Læren fra udviklingen i folkekirken i efterkrigstiden er, at der er brug for samvirke i folkekirken mellem mange forskellige aktører og interesser, hvis folkekirken skal flytte sig. Udvikling og forandring sker ofte under megen diskussion, men så snart der er truffet en beslutning, så retter alle sig stort set ind og fortsætter deres arbejde. Eller der er en udstrakt grad af frihed til at være i folkekirken med sin teologiske uenighed, selvom man er modstander af nye initiativer og lovgivning.

Selvom det netop i disse år er svært for den bredere offentlighed, der kræ-

vækst, der har til hensigt at fremme forkyndelsen og opretholde folkekirken som en evangelisk-luthersk kirke, der omfatter den største del af befolkning. Kodeordene er frihed, tillid og evnen til at tænke nyt, så folkekirken i bredeste forstand er i samklang med sine medlemmer og den større befolkning.

Opfattelsen af udvikling og vækst er forskellig i folkekirken sammenlignet med fx det aktuelle vækstbegreb i samfundsøkonomien. Folkekirkens vækstbegreb er teologisk. Det betyder, at der ikke er grænser for vækst. Tro, håb og kærlighed kan aldrig bruges op, men vokser i takt med at de bliver brugt. Det teologiske vækstbegreb er organisk, fordi tro, håb og kærlighed dybest set ikke skyldes os, men Gud. Vækst har med glæde og livsfylde at gøre, fordi Gud handler med os i sin frelse.

Det økonomiske vækstbegreb er evolutionært. Det sigter mod, at vi har succes, og hvis vi ikke får det, så er det vores egen skyld. I økonomien er Guds frelse erstattet af vores succes. Vi har brug for at være gode økonomer, og vi har brug for økonomi. Men vi skal også vide, at dets begreb om udvikling og vækst er anderledes end det teologiske.

Vi har brug for både et teologisk og et økonomisk begreb om vækst og udvikling. De kan ikke stå alene, men må hele tiden være i samtale med hinanden. Den afgørende forskel er, at i teologien og kirken er der ingen grænser for vækst, men det er der i den verden, som folkekirken er en del af. ■

Ting tager tid i folkekirken, men når den udvikler sig, så sker det over en bred kam.

Foto: Istock.com

Mogens S. Mogensen

formand for menighedsrådet ved Tyrstrup Kirke,
Christiansfeld

Hvorfor skal vi arbejde på at udvikle det lokale kirkeliv?

Hvorfor skal vi i menighedsrådene arbejde på at udvikle det lokale kirkeliv? Det er der mange gode grunde til. Her skal jeg blot nævne syv:

Kirkelivet udvikler sig, om vi vil det eller ej

For det første gælder det, at uanset om menighedsrådet beslutter sig for at arbejde på at udvikle det lokale kirkeliv eller ej, så udvikler kirkelivet sig. Befolkningens forhold til kristendom og kirke ændrer sig og dermed også deres brug af kirken og deltagelse i kirkelige aktiviteter, ligesom befolkningens forventninger til kirken ændrer sig over tid. De økonomiske rammer for kirkelivet i sognet ændrer sig, når medlemstallet ændrer sig, og når provstiets økonomi ændrer sig, og det giver ny muligheder og begrænsninger. Ændringer i den civile og kirkelige lovgivning er med til at ændre rammerne for det kirkelige liv i sognene. Disse og andre ændringer i kultur og samfund fører uvægerligt ændringer med sig også i kirkelivet, men som menighedsråd har vi mulighed for at forholde os til disse udefrakommende ændringer og træffe beslutninger om, hvordan vi vil forholde os til dem, så det lokale kirkeliv udvikles i en retning, som vi ønsker.

Menighedsrådet er pålagt det af lovgivning

For det andet er udviklingen af kirkelivet en opgave, som lovgivningen på-

lægger menighedsrådet. Menighedsrådet har ansvar ikke kun for sognets administrative anliggender, men også for det kirkelige liv. Helt konkret forventes det, at menighedsrådet – når det indsender sit budgetforslag til provstiet – gør rede for, hvilke mål, menighedsrådet har med det arbejde, som det beder om penge til. Og derfor står der også i en vejledning, at det er vigtigt, at et nyvalgt menighedsråd ”får anledning til at drøfte målsætninger og mål i sognet, så der bliver tegnet en retning for det kirkelige arbejde de næste fire år”. Dertil kommer, at menighedsrådet jo if. Menighedsrådsloven er forpligtet til hvert år at afholde et menighedsrådsmøde, hvor ”menighedsrådet aflægger beretning om rådets virksomhed i det forløbne år og orienterer om den planlagte virksomhed i det kommende år.” Alt i alt forudsætter disse bestemmelser, at menighedsrådet arbejder på at udvikle det lokale kirkeliv.

Kirkelivet skal tjene folkekirkens hovedopgaver

For det tredje har vi som menighedsråd i Kirkeministeriets betænkning fra 2006 om ”Opgaver i sogn, provsti og stift” (1479) fået til opgave at sikre, at kirkelivet i alle dets former tjener fol-

kekirkens hovedopgaver. I betænkningen står der, at det er ”folkekirkens mission at forkynde Kristus som hele verdens frelser... Denne overordnede opgave danner udgangspunkt for de konkrete former, kirkelivet får i sogn, provsti og stift. Alle konkrete målsætninger må dybest set tjene denne opgave”. Vi skal altså arbejde med udvikling af kirkelivet – og alle de konkrete former, kirkelivet får i vores sogn – for at sikre, at det tjener den overordnede opgave, som vi har fået betroet, nemlig at forkynde Kristus som hele verdens frelser. Målet er klart, men hvordan menighedsrådet skal lægge kirkelivet til rette i netop deres sogn i lyset af dette mål, ja det er det menighedsrådets arbejde at finde ud af.

Vi skal give en levende og relevant kirke videre

En fjerde grund til at arbejde med udvikling af kirkelivet er, at vi har overtaget kirken fra vore forfædre og skylder at give den videre til vore efterkommere. I hver eneste sogn er der værdifulde traditioner, erfaringer og indsigter, som vi må identificere, holde fast i og bygge videre på. Samtidig må vi se de udfordringer, som kirken står over for, i øjnene, og overveje, hvordan vi kan tackle disse udfordringer, så der

også vil være en levende og relevant kirke for de kommende generationer. Og derfor må menighedsrådet arbejde for at finde en frugtbar balance mellem tradition og fornyelse. Fornyerens fare er at smide alt det gamle væk og lade som om, at alt skal opfindes forfra, mens traditionalistens fare er for enhver pris at bevare alt det gamle og dermed risikere at glemme, at en tradition løbende skal fornyes for fortsat at være levende.

I nogle sammenhænge, fx når det gælder højmessens er det vigtigt, at udviklingen foregår på en sådan måde, at menigheden ikke fratages genkendelsens glæde. Fokuseringen på genkendelsens glæde i højmessens udelukker dog ikke, at liturgien forandres, men at den ændres langsomt og langsigtet.

Den svenske præst Martin Modeus skriver i bogen "Menneskelig gudstjeneste", at "det kun er den genkendelige gudstjeneste, som er til at finde ind i, blive dybt fortrolig med og gøre til sin egen. Når jeg for eksempel har lært højmessens form, musik, veksellæsninger og bønner udenad, kan gudstjenesten blive personlig på et dybt niveau, som jeg sjældent ville kunne nå, hvis jeg hver gang skulle anvende en udleveret gudstjenesteplan. Hvis der findes en stabil og nogenlunde ens liturgi, så er der i hvert fald noget, jeg som gudstjenestedeltager kan tilegne mig, selv om prædikenen skulle være dårlig."

Oplagt mulighed for at engagere menigheden

For det femte er det en oplagt mulighed for at engagere mange flere end blot menighedsrådet og medarbejderne i arbejdet med at udvikle kirkelivet. Det forudsætter naturligvis, at menighedsrådet har modet til at involvere menigheden i drøftelsen af kirkelivet. På en måde er det nok lettere og mere overskueligt for menighedsrådet at fastlægge kirkens visioner og mål alene eller sammen med medarbejderne. Men når man delagtiggør flere i drøftelsen, planlægningen, gennemførelsen og evalueringen af kirkens aktivi-

teter, vil det sandsynligvis føre til udviklingen af et kirkeliv, der i højere grad møder behov og forventninger hos flere, ligesom det kan være med til at give flere en oplevelse af medejerskab i kirken.

En FOLKEkirke med tilbud, der rækker bredt ud til flest mulige

En særlig grund til at arbejde med kirkeudvikling i en folkekirkelig sam-

med, må være at søge at kommunikere evangeliet til hele sognet, og udvikle tilbud, der rækker bredt ud til flest mulige grupper i sognet.

Et spændende arbejde

Til syvende og sidst skal vi i menighedsrådet arbejde på at udvikle det lokale kirkeliv, fordi det simpelt hen er spændende. Det er bestemt vigtigt for menighedsrådet at sørge for, at bygningerne er vedligeholdt, og økonomi-

Foto: folkekirken.dk

I hver eneste sogn er der værdifulde traditioner, erfaringer og indsigter, som vi må identificere, holde fast i og bygge videre på. Samtidig må vi se de udfordringer, som kirken står over for, i øjnene, og overveje, hvordan vi kan tackle disse udfordringer, så der også vil være en levende og relevant kirke for de kommende generationer. Og derfor må menighedsrådet arbejde for at finde en frugtbar balance mellem tradition og fornyelse.

menhæng er for det sjette, at vi er en FOLKEkirke, altså en kirke for hele folket. Faren vil ofte være den, at et menighedsråd fokuserer alene på de mennesker, som traditionelt kommer til aktiviteterne. Man har kaldt det for Matthæus-effekten, nemlig, at "den, der har, til ham skal der gives, og han skal have overflod" (Matt 13,11). Altså, at de grupper, der allerede får mange gode tilbud i kirken, skal have endnu flere, mens andre grupper overses. Udfordringen, som der må arbejdes

mien er i orden, ikke et ondt ord om det. Men bygninger, økonomi, administration osv. må altid være sekundære i forhold til den primære opgave, nemlig at tage vare på det lokale kirkeliv. Og jeg er overbevist om, at det, som de fleste menighedsrådsmedlemmer synes er mest spændende, og som nok også var hovedgrunden til, at de i dag sidder i menighedsrådet, er arbejdet med, hvordan de skal være kirke netop på deres sted. ■

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Hvor kommer ressourcerne til udvikling af menighedslivet fra?

Præster med udviklingsopgaver i provsti og stift

I foråret 2018 søgte Ravnsbjerg sogn ved Aarhus en præst, hvor 25 % af arbejdstiden skulle bruges til at "løfte fælles udviklingsprægede opgaver i provstiet". Nogle af de udfordringer, som fremkalder dette nye initiativ er bl.a. "en øget tilflytning af børnefamilier", "en dalende dødsprocent, som går hånd i hånd med øget befolkningstilvækst", hvilket kalder på "øget dialog og samarbejde med den lokale omverden og dens institutioner". Forud for dette var der allerede i sommeren 2017 blevet ansat en sognepræst i Ellevang Sogn i Aarhus med forpligtelse til også at løse "en række udviklingsopgaver for Aarhus Nordre provsti og Aarhus Stift, med særligt fokus på kirkelige sociale og diakonale opgaver". Disse to nye former for præstestjob vakte vores nysgerrighed. Er det noget, som vi vil se mere af i folkekirken? Er det noget, som allerede findes flere steder?

Udviklingspuljer i provstierne?

Samtidig med at ovennævnte to præstestjob med udviklingsopgaver så dagens lys, var Kirkefondet engageret i et Lokalt Kirkeudviklingsprojekt i Rebild Provsti over 1½ år – igangsat med støtte fra stiftsrådet i Aalborg Stift. Der blev nedsat en række arbejdsgrupper på tværs af provstiets sogne. Disse grupper tog bl.a. fat på emner som

dåb, børn og unge, det kirkelige liv, diakoni, menighedsrådsarbejde og økonomi. Allerede fra første færd i forløbet kom der en melding fra provsten om, at der med stor sandsynlighed kunne frigøres udviklingsmidler i budgettet for 2019. Der er indtil nu indkommet ansøgninger om i alt 350.000 kr. til cykelture for børn, musical-camp, et transportabel "kaffe-telt", temaaftner om kirkegårde mm. Kirkefondet har været med i lignende

Alt tyder på at udviklingen i folkekirken er kommet for at blive - og at der på mange måder afsættes ressourcer til arbejdet!

udviklingsprojekter på provstiplan, hvor der også har været mulighed for at søge om penge fra projekt-/udviklingspuljer i provstiet – ofte med forskellige betingelser tilknyttet for at få udbetalt støtte derfra. Også her blev vi nysgerrige: Er det med "uspecificerede udviklingspuljer" noget, som breder sig i landets provstier?

En strømpil?

Vi har derfor spurgt alle landets provster, om der i provstiet er ansat personer (præster eller andre), der har et "udviklingsaspekt" på provstiplan (eller pastoratsplan) i deres ansættelse, og om der er afsat midler fra provstiets side til udviklingsprojekter, som sognene kan søge om tilskud fra? Vi har fået svar fra ca. ¼ af landets provster,

så det kan nok ikke tages som repræsentativt, men det kan i hvert fald anses som en strømpil – som en indikation af, om der rundt om folkekirken er en vilje til at afsætte menneskelige ressourcer og økonomi til udvikling af folkekirken på lokal plan. I ca. halvdel af de provstier, som vi fik svar fra, er der præstekvoter på 25-100 % afsat til udviklingsopgaver. Mange steder er det defineret indenfor hvilke områder, der skal udvikles, og her fylder diakoni

en stor del. Men f.eks. i Aarhus Vestre Provsti er to sognepræster i Gellerup hver frikøbt 50 % til generelt udviklingsarbejde i forbindelse med en større kommunal helhedsplan for hele lokalområdet, og i Middelfart provsti

har en præst en kvote på 30 % til at arbejde med "Kirken på landet – i pastorat, provsti og stift". Mht. udviklingspuljer ses det samme billede – at godt halvdelen af de adspurgte har afsat midler til udviklingspuljer og lign. Beløbenes størrelse svinger i kr. fra 30.000 kr. til 1 mio. kr. om året – og set i forhold til provstiernes samlede ligning svinger det fra 0,12 % til godt 1 %. Det er desuden ret markant, at det er en betingelse i de fleste provstier, at der skal være en eller anden form for samarbejde mellem sogne – eller i hvert fald noget, som kan komme flere sogne til gode. Så hvis denne lille forespørgsel kan betragtes som en indikation, så ser det ud til, at der i provstierne er stor vilje til at støtte udvikling i folkekirken.

Foto: kirkefondet

Kirkefondet har med Lokal Kirkeudvikling hjulpet flere provstier med udvikling af kirkelivet. Her i Salling provsti, hvor en arbejdsgruppe havde trykt t-shirts.

Udvikling på stiftsplan?

For et års tid siden mødte jeg på en konference i England en præst. 50 % af hans tid var afsat til udviklingsopgaver på stiftsplan. Hans opgave var – lidt forenklet – at tænke nyt om det at være kirke, gerne uden for det ”etablerede” kirkelige system. Men hvordan ser det ud i Danmark på stiftsplan mht. at afsætte ressourcer til udvikling af folkekirken? Det har vi også spurgt om i en henvendelse til stifter og biskopper. Også her kan svarene give os en fornemmelse af, hvordan det står til. I svarene fra 6 ud af 10 stifter har et flertal anført, at de har en eller flere funktionspræster eller konsulenter, som arbejder inden for mange forskellige områder – f.eks. migrantarbejde, religionsdialog, diakoni, religionspædagogik. Der er tale om et mere eller mindre klart defineret udviklingsaspekt i stillingerne, men i Roskilde Stift er det klart defineret i en enkelt ansættelse, hvor en præst i stiftet ar-

bejder 90 % med ”Kirke på vej”, som er et menighedsudviklingsprojekt, der bygger på inspiration fra det engelske ”Fresh Expressions”.

Et nationalt Center for Viden og Udvikling i folkekirken!

Hvis vi bevæger os et skridt længere op i det folkekirkelige hierarki, bliver der hvert år afsat lige godt 2 millioner kr. ud af folkekirkens samlede budget på godt 8 milliarder kr. (eller ca. 0,03 %) i den såkaldte udviklingsfond. Og mens denne artikel skrives, dukker endnu et nationalt folkekirkeligt udviklings tiltag op, idet Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV) slår en stilling op som evaluerings- og udviklingskonsulent. Dermed markeres tydeligt, at der i FUV-regi faktisk også findes et Center for Viden og Udvikling. Det er glædeligt, at der på denne måde bliver en person i FUV, der ”visionært og anvendelsesorienteret” skal initiere, organisere og lede

udviklingsprojekter – også i samarbejde med ”eksterne aktører”.

Udfordringen kan blive at få det, som sker på nationalt plan, bredt ud til det lokale – til sogne og provstier. En solid formidlingsindsats kan gøre meget, men det er også vigtigt at inddrage lokale sogne, så udviklingsprocesser sker lokalt i samarbejde med det ”nationale udviklingscenter”, som har ressourcer og kvalificerede ansatte til at bistå. Således er FUV pt. i gang i den nye bydel Århus Ø i samarbejde med Aarhus Domsogn, og i 2019 forventes et udviklings- og aktionsforskningsprojekt igangsat i Aalborg i et samarbejde mellem Skalborg sogn, FUV og Kirkefondet.

Alt tyder på, at udviklingen i folkekirken er kommet for at blive – og at der på mange måder afsættes ressourcer til arbejdet! ■

Simon Kangas Larsen
projektmedarbejder i "Kirken i Byen"
og sognepræst i Ellevang kirke

Lad menigheden blive fælles om et socialt ansvar

"Fælles om det sociale ansvar". Sådan lyder overskriften på en konference, der finder sted i slutningen af januar 2019, hvor 350 mennesker fra kommuner, folkekirke og kirkelige organisationer sætter hinanden stævne på Diakonhøjskolen i Aarhus. Konferencen vil undersøge alt det, man er fælles om, når det gælder de sociale opgaver og fællesskaber. Og der er rigtig meget at mødes om, for rundt lokalt i kommuner og provstier er der grøde i samarbejdet. Det samme gælder, når der zoomes endnu længere ind på den helt lokale og konkrete virkelighed, hvor der er samarbejder mellem kirken og lokale, kommunale institutioner som plejehjem, skoler og institutioner samt foreninger og mange andre fællesskaber. Midt i de samarbejder mellem kommuner og kirker står ofte de diakonale organisationer som dem, der kan bygge bro mellem den kirkelige virkelighed og det omkringliggende samfund.

Centralt på konferencen til januar er en række konkrete cases, der bliver præsenteret gennem oplæg på workshops og stande. Fælles for dem er, at de handler om mennesker, der mødes: Erfaringer med hvordan man er fælles om at møde den ensomme mand, den sorgfulde kvinde, den udsatte familie, den gældsramte mor, den misbrugsramte søn eller hjemløse unge datter.

Biskoppen inviterer til konferencen

Det er anden gang, at der afholdes en konference under overskriften "Fælles om det sociale ansvar". Første gang var i januar 2018 i Aarhus Rådhus.

Også dengang var det biskop Henrik Wigh-Poulsen, der inviterede i samarbejde med Diakoniudvalget i Aarhus Stift, ligesom det er her i 2019. Den første konference havde 175 deltagere, og her blev det meget tydeligt, at der var meget at tale sammen om og handle på. Noget af det, der blev tydeligt på konferencen, var, at grunden til, at der ikke bliver samarbejdet, var, at man ikke kender hinanden og de kompetencer, man har. Professor Peter Lodberg formulerede den problemstilling skarpt på denne måde ved konferencen på Aarhus Rådhus: "Vi i kirken og teologien skal lære i højere grad at tage det sociale ansvar på os igen. Vi har tidligere lært, at vi skulle trække os tilbage, det sociale ansvar var kommunens. Nu kaldes der så igen. Det bliver en læringsproces for alle parter. Vi skal omstille os til for eksempel ikke kun at bruge menighedslokaler til møder og foredrag, men også som for eksempel væresteder. Jeg tror også, det er vigtigt at overveje kirkens menneskesyn, at tænke det ind i arbejdet. For før vi er arbejdere, misbrugere, politiske dyr eller ateister, så er vi mennesker. Og når vi har brug for hinanden, skal vi ikke være bange for, om hjælpen kommer. Det skal være nøden, der sætter dagsordenen. Ikke om du er fast i troen" (Læs hele Peter Lodbergs oplæg på www.fællesom.dk).

Konferencen vil fjerne barrierer

Kommunens medarbejdere på institutioner eller centralt i administrationen

kender ikke de ansatte og frivillige i kirken. Og omvendt. Sognekirkens folk kender ikke de lokale kommunale resourcepersoner, som har til opgave at hjælpe mennesker med velfærdsopgaver.

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV) har i samarbejde med Center for Frivilligt Socialt Arbejde fået lavet en undersøgelse, der viser, hvordan fordomme og manglende kendskab mellem kirker og kommuner kommer til at virke som barrierer for mulige samarbejder. Det er præcist de

barrierer, som "Fælles om det sociale ansvar"-konferencerne forsøger at gøre op med – både første og nu også snart anden gang.

I en tid, hvor begreber som samskabelse og partnerskabelse står højt på den kommunalpolitiske dagsorden, sætter konferencen rammen for en

Folkekirke, kommuner og kirkelige organisationer i samtale på konferencen "Fælles om det sociale ansvar" på Aarhus Rådhus. 31. januar 2019 bliver der en ny konference, hvor samtalen forsættes på Diakonhøjskolen.

Foto: Lars Salomonsen

afgørende vigtig fælles diskussion, for i den sammenhæng kan folkekirken i sogne og provstier samt i de diakonale organisationer spille en afgørende rolle med sin forankring i sognet i det lokale samfund – der hvor mennesker lever og dør.

Folkekirken version 3.0

Dette udfordrer måden, folkekirken er kirke på i det lokale samfund, og hvordan menigheden agerer i det lokale samfund. Et bud på at beskrive mulighederne og opgaven er beskrevet i

tænkning om Folkekirken 3.0, som Esben Thusgaard, provst og leder af Kirken i Byen-projektet har udviklet:

"Folkekirken 3.0 retter sig (...) ikke alene mod sognet eller medlemmerne, men mod den omverden af mangfoldighed som Folkekirken 1.0 ikke kendte, og som 2.0 ikke havde blik for. Her kan man finde folkekirken som en naturlig del af civilsamfundet og af det lokale netværk. (...) Man er nu optaget af fællesskab, at skabe rammer for og/eller bidrage ved at gå i partnerskab med de foreninger og institutioner, der trives omkring. I dag er folkekirkens plads i lokalsamfundet ikke givet på forhånd. Det ved Folkekirke 3.0 godt. Den ved, at folkekirkens plads gives, når den involverer sig. Når den stiller sin faglighed, ekspertise og faciliteter til rådighed. Som når præsterne bringer den teologiske faglighed i spil med læreren, pædagogen eller sygeplejersken og samtaler om de grundmenneskelige vilkår, som alle, også i deres professionelle virke i lokalsamfundet, møder" (Esben Thusgaard, i "Byen tilhører dem", der tager den til sig!", Kritisk forum for praktisk teologi, september 2018 s. 68).

Hvad betyder de nye muligheder for menighederne rundt om i sognekirkerne? Umiddelbart rigtigt meget, hvis man tør tage handsken op og se udfordringen i øjnene og skabe netværk i det civile lokale samfund.

Diakonien i centrum for dialogen

"Fælles om det sociale ansvar"-konferencerne har særligt fokus på de diakonale og sociale aspekter. Diakonien er, hvor kristendommens bud om næstekærlighed for alvor bliver levende. Ikke kun som et postulat, men i kød og blod og levet liv... og dermed et af de steder, hvor folkekirken for alvor kan blive relevant for mange menne-

sker. Diakonien er en måde at give menigheden krop, da den gør ord til handling. Derfor er diakonien så vigtig en del af folkekirkens selvforståelse, og heldigvis er opmærksomheden på diakoniens muligheder og metoder for et aktivt sognekirkeliv voksende.

Når det kommer til diakonien i praksis, har udfordringen været, at de diakonale organisationer og sognene ofte ikke ser hinandens muligheder. Det har været forskellige verdener, selvom det værdimæssige fælles fundament er tilstede, og selvom man spiller på den samme bane. Der er mange grunde til, at man ikke har set hinandens muligheder: En af dem er tradition, en anden er teologi og kirkesyn. En tredje handler om de ildsjæle, der ser et behov og agerer på det med et ofte frivilligt initiativ.

Nu bliver der så i stadig højere grad kaldt på samarbejder omkring det sociale fra det kommunale landskab, så er der for alvor en anledning til at nytænke menigheden. Det gælder for sogne både i lokale samfund i storbyen, i forstaden eller på landet.

Derfor bør vi tænke vores folkekirke som en netværkskirke og dermed anderledes på en lang række punkter i forhold til, hvordan vi bruger ressourcerne både menneskeligt og økonomisk. Skal der for eksempel bygges nye kirker, når der skyder nye bydele op i de større byer, eller kan kirken møde mennesker på andre måder? Skal der ansættes flere medarbejdere i sognene, der har de samme kompetencer som dem, der allerede er ansat – eller kan det også gøres på en anden måde? Skal de ansatte og frivilliges tid prioriteres anderledes, hvis det er den måde, man bedst møder mennesker i det lokale samfund, hvor man er kirke? Spørgsmålene står i kø og skal drøftes med det lokale, nære samfund med de lokale partnere. Og de skal drøftes på den næste "Fælles om"-konference 31. januar 2019. ■

Læs mere om "Fælles om"-konferencerne på www.fællesom.dk

Bent Dahl Jensen
freelancejournalist

At bevare – og samtidig forny traditionen

Udviklingen i en menighed skal ske ud fra en indre nødvendighed med fokus på, at en tradition kun kan leve, hvis den hele tiden bliver fornyet, mener forfatter og ph.d. i religionsvidenskab, Iben Krogsdal.

Når det kommer til spørgsmålet om menighedsudvikling, handler det for salmedigter, forfatter og ph.d. i religionsvidenskab Iben Krogsdal om, at man som en indre nødvendighed forholder sig til, hvordan man bevarer kirkens tradition og samtidig fornyer traditionen. Hun har særligt fokus på at give mennesker et tidssvarende religiøst sprog.

For Iben Krogsdal er udgangspunktet ikke, at der skal komme flere mennesker til højmesse, eller at kirken skal nå bestemte grupper i samfundet, selv om det er relevante problemstillinger.

”Jeg tror ikke, man kommer særlig langt, hvis man ikke træder et skridt tilbage og nytænker sig som kirke ud fra nogle mere fundamentale spørgsmål: Hvad er evangeliets budskaber til os i dag? Hvordan kan vi forstå evangelierne i forhold til de levevilkår, vi har i dag?”

Men man skal ikke gøre det, fordi man ønsker flere kunder, eller som noget man gør, fordi alle andre skal udvikle sig. Udviklingen skal ske ved en indre, helt naturlig nødvendighed, hvor man tænker over, hvordan man kan bevare traditionen og samtidig forny traditionen. Så tror jeg, at det med, hvor mange man rammer, kommer lidt af sig selv,” siger Iben Krogsdal.

”De måske kristne”

Iben Krogsdal udgav i 2012 bogen ”De måske kristne”, hvor hun med

udgangspunkt i 40 folkekirkemedlemmers livsfortællinger beskriver forskellige gruppers forestillinger om tro og kristendom og deres forhold til folkekirken. Personerne tæller både aktive kirkegængere og mennesker, som sjældent bruger kirken, heriblandt grupper af kulturkristne, der på visse punkter er vidt forskellige, men som også rummer visse fælles-træk. På den ene side ønsker de at bevare folkekirken, som de forbinder den med traditionen; på den anden side lægger de afstand til kirken, fordi

Man ser mere kristendommen som en mening om, hvordan verden hænger sammen, end man ser den som en personlig erfaring af, at verden hænger sammen.

den efter deres opfattelse står for et verdensbillede, som de ikke længere abonnerer på.

Det foranderlige i kristendommen

”Kirken er oppe imod mange ting,” siger Iben Krogsdal, som oplever, at der er en stor uvidenhed omkring det foranderlige i kristendommen.

”Der er mange – særligt blandt kulturkristne – som har en forestilling om, at kirken har en gudstjeneste med salmer, liturgi og et budskab, som er

urørligt og uforanderligt. Og hvis man rører ved det, så forråder man på en eller anden måde både traditionen og kristendommen. På den måde er vi endt i en form for traditionalisme i folkekirken, hvor man dyrker traditionen – det vil sige kristendommen, som den var engang.

Men man glemmer, at en tradition kun kan leve, hvis den hele tiden bliver fornyet, for ellers bliver traditionen tom, og så begynder den at forstene. Hvis man har en tradition, der ikke formår at forny sig selv, så ender man i

en traditionalisme, hvor folk ikke længere ved, hvorfor man gør, som man gør. Det er lidt det, der er sket for folkekirken.

Så vi skal tale mere om det foranderlige i kristendommen, og at gudstjenesteformer og sprog forandrer sig.”

Det religiøse sprog skal åbne verden

Ser du i forhold til de mennesker, hvis livsfortællinger omtales i ”De måske kristne”, nogle behov, som kirken kan gøre mere for at komme i møde. Nogle vil f.eks. gerne bruge kirken som et stille rum?

”Jeg vil helst ikke formulere det sådan, at kirken skal imødekomme nogle be-

BLÅ BOG

Iben Krogsdal

Født 1967

Ph.d. i religionsvidenskab og forfatter.

Har som forsker ved afdeling for religionsvidenskab på Aarhus Universitet især beskæftiget sig med nutidige fortolkninger af kristendom, selvudvikling og spiritualitet ud fra en religionsvidenskabelig synsvinkel.

Har skrevet en række salmer, noveller og digte.

Forfatter til "De måske kristne", Forlaget ANIS, 2012 og "De nye myter", Hovedland, 2011.

hov. Men jeg er ret sikker på, at mennesker i dag har et stærkt behov for at blive mødt på et sprog, som rører dem, og et sprog, som kan være med til at udvide deres verden.

Vi kan kun tale om Gud i billedsprog, og der er brug for, at vi får flere billeder at være i. Det religiøse sprog skal ikke lukke verden som en bestemt opfattelse af, hvad vi skal mene og tro. Det religiøse sprog skal åbne verden, så man tænker, når man går ud i sit eget liv: Ja, jeg ser det her, men der er nogle andre dimensioner, eller der kunne være noget andet bagved. På den måde bliver det religiøse sprog det, der får os til at bevæge os.

Jeg blev engang spurgt, om der var noget, der udfordrede min tro. Det er sådan et tidstypisk spørgsmål. For i det spørgsmål ligger der, at det er virkelig-

heden i ens liv, som udfordrer troen. Men for mig er det fuldstændig omvendt. Det er troen, der skal udfordre virkeligheden.

Hvis man ser troen, som det, der giver os et sprog, når vi står over for noget rigtig svært i livet, og som så kan ryste os i vores meget færdige forestillinger om, hvad der sker, så bliver troen lige pludselig til levende liv, og det er det, vi skal have frem igen.

Det får man ikke ved at sætte sig ned som en anden virksomhed og lave analyser af, hvad mennesker har behov for, og hvordan vi skal udvikle os. Det kommer kun, hvis man af indre nødvendighed og af en indre brand og lidenskab efter sin egen tradition, kigger kritisk på traditionen og arbejder videre med den. Synger videre på den. Skriver videre på den. Tager de opgør, der skal til. Så skal det andet nok komme, tror jeg."

Den kristne dannelse af børnene

Du skriver i bogen om, at nogle forældre overlader den kristne dannelse af deres børn til kirken, fordi de selv er usikre over for at skulle gøre det – f.eks. ved at tage børnene til børnegudstjenester. Så der er nogle områder, hvor kirken gør noget for at møde en gruppe, som ellers ikke kommer meget i kirken?

"Ja, og jeg tror, at vi skal eksperimentere rigtig meget i folkekirken. Nogle af de eksperimenter, der er endt med at blive gode tiltag, er f.eks. babysal-

mesang og minikonfirmandundervisning. Det er også noget af det, der trækker mennesker ind i kirken, og måske giver dem et personligt religiøst sprog.

Det er et stort problem, at mange danskere, som vedkender sig kristendommen, mangler tiltro til, at de er 'kristne nok' til at kunne give kristendommen videre til børnene. Jeg tror, det skyldes, at man tror, at kristendom er et meningsfællesskab, hvor vi alle sammen skal mene, at Jesus var Guds søn, at han kunne gå på vandet, at han var født af en jomfru osv. Uanset, hvordan man tolker de kristne tekster, så handler det om, at man skal mene et eller andet. Tro er blevet til en mening om. Og der er i dag rigtig mange, som ikke kan være med på de meninger, og så føler man, at man ikke er kristen nok. De har ikke selv en kristen praksis, hvor de beder, synger salmer eller taler med børnene om tro. Og når man ikke har den fundering i sin egen krop, så mister man tillid til, at man selv er rigtig kristen.

Det er et kæmpe problem, for på den måde bliver man fuldstændig umyndiggjort som forældre i forhold til at give kristendommen videre til børnene. Jeg tror, det er fordi, man mere ser kristendommen som en mening om, hvordan verden hænger sammen, end man ser den som en personlig erfaring af, at verden hænger sammen."

Kan menighederne gøre noget for at skabe rum for, at børn og forældre så alligevel kan mødes om tro og kristendom?

"Ja, det kan man bestemt, men igen handler det om noget meget fundamentalt. Det handler om det religiøse sprog, og man får kun et religiøst sprog, hvis man kan koble det op på nogle erfaringer, for ellers bliver det et fremmedsprog. Så det handler om at få kristendommen tilbage til det enkelte menneske. Så den enkelte får oplevelsen af at være kristen nok til at kunne give kristendommen videre til andre og til overhovedet at kunne kalde sig kristen," siger Iben Krogsdal. ■

Thyge Enevoldsen

sognepræst i Grønnevang Kirke ved Hillerød

Forskelligheden er vigtig i Grønnevang Kirke

Hvad tænker I om det at være kirke?

Kirke i Grønnevang er liv og fællesskab og afhængighed i forhold til Gud og hinanden!

Bøn i forskellige former, refleksion over Bibelens vidnesbyrd – og sang og musik (flere stilarter) er grundlæggende ingredienser i kirkelivet i Grønnevang.

Og så er forskelligheden vigtig! Vi erfarer en forunderlig enhed i forskellighed. Vi er hver især ligesom forskellige lemmer og sanser på et legeme. Dermed oplever vi, at vores egen sansning og oplevelse af troens virkelighed i sig selv ikke er tilstrækkelig. Altid har vi brug også for de andres anderledes

erfaringer og tanker om liv og tro. En grunderfaring i Grønnevang er også, at Guds velsignelse med forsoning og livsnær kærlighed altid er til deling i lokalområdet, i byen og i verden gennem diakoni og mission.

Nævn de 2-3 vigtigste begivenheder i jeres kirke inden for de seneste 5-10 år?

I 2008 fik vi ny kirke i Grønnevang. Og vi var meget hurtige til at tage kirken i brug – også til daglig. Den nye kirke gav flere muligheder for et stort frivilligt engagement. Og disse muligheder er blevet udnyttet fra starten.

I 2012-16 har vi i Grønnevang Kirke været med til at starte 3 vigtige fællesprojekter:

”ASSIST” i samarbejde med lokale boligselskaber og Kristeligt Forbund for Studerende. ASSIST er en uge hver sommer med omfattende praktisk hjælp til ældre og andre med behov.

”Kirke Care” sammen med 20 andre lokale kirker og kirkelige foreninger – og i samarbejde med Hillerød kommune, Nordsjællands Politi og Natteravnene. Uddannede kirkefrivillige i byens aften- og natteliv med trygheds-skabende nærvær – hver weekend året rundt.

”Østfestivalen” – en lokal kultur- og sportsfestival for børn og unge den sidste uge i skolernes sommerferie. Et samarbejdsprojekt mellem kirke, boligselskaber, foreninger, institutioner – frivillige og professionelle – med fokus på tværkulturelt fællesskab.

Siden 2013 har Grønnevang Kirke haft særligt fokus på modtagelse og support af flygtninge med opstart af et ugentligt fællesskab for farsi-talende og med en ugentlig sprogcafe for lokale nytilkomne flygtninge. Mange frivillige er involveret, og Grønnevang Kirke har i perioden fået etableret en stiftspræstekvot til bl.a. dette arbejde.

Hvad er det allervigtigste af alt det, som sker i jeres kirke?

Søndagens gudstjenester har en helt central plads i Grønnevang Kirke og samler bredt. Gudstjenesterne er samlende fundament og inspiration i en kirke med mange arbejdsgrøner i og ud af huset.

Hvad siger andre om jeres kirke?

Grønnevang Kirke er kendt som en missional, diakonal kirke med stærk lokal forankring.

Vi oplever generelt en ret stor taknemmelighed, et stort medejerskab og en vis stolthed ved Grønnevang Kirke. Kirken betragtes som en central og vigtig medspiller i et sogn med stor kultur/etnisk diversitet og med potentielt store sociale udfordringer. Gennem flygtningearbejdet og gennem etablering af Kirke Care er Grønnevang Kirke også ved at blive lidt kendt som en kirke, der medvirker til kirkeligt samarbejde og fælleskirkeligt engagement både lokalt og nationalt. ■

Fakta om Grønnevang Kirke

- Den første Grønnevang Kirke (midlertidig) blev indviet Palmesøndag 1987.
- Ny Grønnevang kirke blev indviet og taget i brug september 2008.
- 4.600 indbyggere
- 2.955 medlemmer
- 8 valgte menighedsråds-medlemmer
- 3 præster – alle ansat på deltid, kirke- og kulturmedarbejdere og kirketjenere – også alle ansat på deltid.
- Organist på fuldtid.

Gurli Møller Andreassen

sognepræst i Abildgård Kirke i Frederikshavn

"Børn synger for verden". Lærere og børn fra de yngre årgange på tre skoler og kirkens eget børne-ungdomskor mødes en onsdag i oktober, øver sammen og holder om aftenen et brag af en koncert med måske 170 glade børnekorsangere, band og 500 tilskuere.

Abildgård Kirke

– et samlingssted om fællesskab og forkyndelse

Hvad tænker I om det at være kirke?

Vi ser vores kirke som et samlingssted om fællesskab og forkyndelse af Jesus Kristus.

Et mål er, at mennesker kan føle sig set og tiltalt uanset social, aldersmæssig, familiemæssig og national baggrund. I Abildgård kirke er der mange, som tager et medansvar for opgaver, og det er vitalt for kirken og dens virke. Vi vil gerne bringe den lange, rige, kristne tradition videre på en måde, så det bliver relevant for os, der lever nu. Det gør vi med forskellige gudstjenesteformer, forskellig musik og aktiviteter, som giver mulighed for at udtrykke, udfordre og udleve troen og mærke, at vi er del af et fællesskab.

Kirken når længere end til sognegrænsen; vi har samarbejde med menigheder i Tanzania, Cambodia og Letland – møderne med disse giver inspiration og stof til eftertanke.

Vi tænker, at vi som kirke må være med til at pege på, at vores jord er Guds forunderlige skaberværk, så vi får ansporing til en mere grøn levevis.

3 vigtige begivenheder inden for de sidste 10 år

1. For ca. 9 år siden blev der nedsat et udvalg, som fokuserer på frivilligt medarbejderskab i kirken. Der blev lavet en grundig organisationsplan med faste strukturer for frivilligt medarbejderskab. Det har fremmet stabiliteten og kontinuiteten i det frivillige arbejde. Der bliver til stadighed holdt

fokus på, hvordan vi gør det til en glæde at være en af de ca. 150 frivillige medarbejdere i kirken.

2. En årlig begivenhed er "Børn synger for verden". Lærere og børn fra de yngre årgange på tre skoler og kirkens eget børne-ungdomskor mødes en onsdag i oktober, øver sammen og holder om aftenen et brag af en koncert med måske 170 glade børnekorsangere, band og 500 tilskuere. Temaet er børns og menneskers vilkår i andre dele af verden. Er man med, kan man opleve højtid, fordi der bliver stillet skarpt på noget meget væsentligt i vores tilværelse – der bliver med både humor og alvor og stærk musik givet

pejling på en retning, som vi sammen kan dreje ind på.

3. En årlig begivenhed er Abildgård Marked: En festlig lørdag med ude-gudstjeneste, boder, leg, løb, lotterier, salg og underholdning. Her mødes mange aktive, og mange andre kigger ind for at mærke den glade stemning. Ved aftenstid kan der sendes et sekscifret beløb videre til kirker i Cambodia og Tanzania.

Det allervigtigste som sker i jeres kirke?

Det allervigtigste skete i søndags, da to små børn blev døbt, og deres familie og forældres venner mødte talstærkt frem i kirken for at være med omkring den afgørende begivenhed. Var de ikke kommet, ville alt det andet, vi gør, falde til jorden. Det allervigtigste er, at der er unge, som finder det vigtigt, at deres børn kommer med i det fællesskab, som er Guds kirke og Jesu legeme på jorden og tænker, at det er værd at fejre.

Hvad siger andre om jeres kirke og sogn?

"Der er gang i den oppe i Abildgård", siger folk, som kun kommer sporadisk. Vi har været heldige, at komme ud over den gængse fordom, at alt hvad der sker i kirken er stift, kedeligt og gammeldags. Hvis jeg talte med dem, ville jeg sige, at der er nu også god gang i den i mange andre kirker! ■

Fakta om Abildgård Kirke

- Bygget 1970
- 8.660 indbyggere
- 7.246 medlemmer
- 11 ansatte
- 12 valgte menighedsråds-medlemmer
- Udvalg: Kirke-, sogne- og gudstjeneste-, sang- og musik-, præstegårds-, internationalt-, markeds-, børne-unge-, kirkeblads-, kommunikations-, diakoni-, kunst-, forretnings-, arbejdsgrupper for: besøgstjeneste, pilgrimsvandring, og mange af de aktiviteter som findes i kirken.

Knud Erik Lykke
formand for Fur Menighedsråd

Folkets kirke på Fur

Folkekirken er "folkets kirke" og for mig betyder det, at kirken skal være høj og bred nok til, at menigheden har lyst til at komme i kirken. Kirken skal være i øjenhøjde med menigheden og skal være et sted, hvor man kan nyde gudstjenesten, koncerten, stilheden og meditere lidt over tilværelsen. Fur Kirke er en gammel middelalderkirke, hvilket sætter

nogle begrænsninger for udfoldelsen af aktiviteter, som vi gerne vil. Vi må så lave de aktiviteter, der passer ind i kirken arkitektur. Det vigtigste for mig som formand for menighedsrådet er, at vi har aktiviteter, der passer til menigheden og de mange turister, der hver år besøger Fur, og det har vi rimelig succes med!

møtte. Kirken har også et godt samarbejde med friskolen, som medvirker med sangkoret ved fastelavnsgudstjenesten, høstgudstjenesten og familiegudstjenester. Disse arrangementer finder sted hvert år og har gjort det i flere år.

Kirken med i lokale arrangementer

I menighedsrådet vil vi gerne, at kirken skal være en aktiv medspiller i de aktiviteter, der foregår på Fur, og derfor deltager vi hvert år i flere lokale arrangementer. En af de gode succeser er vores medvirken ved Fur Rundt-Marchen, hvor vi opstiller et telt på Kirkebakken, hvor vi tilbyder fodvask, noget at drikke, en god snak, og ikke mindst giver vi de besøgende et tilbud om et inspirationskort eller et mannakorn, hvilket mange tager imod. Hver år den 1. søndag i advent holder butikkerne på Fur åbent hus, hvilket vi selvfølgelig også gør i kirken. Vi tilbyder kaffe med julesmåkager, juleklip, en udstilling af et eller andet, og folk har mulighed for at ønske en julesalme, som organisten spiller for de frem-

Diakoni og inddragelse

Diakoni har været et stort emne, som vi har beskæftiget os med, og resultatet er blevet oprettelsen af en sognekaffe, hvor folk kan mødes til en kop kaffe, et foredrag o.l. og mulighed for rådgivning, hvor folk kan få råd og vejledning om problemer, de som ældre har svært ved at håndtere.

Deltagelsen i Lokal Kirkeudvikling i Salling Provsti har givet os en forståelse af, at det er vigtigt at inddrage menigheden, når der skal træffes beslutninger om ændringer af det bestående, f.eks. har vi planlagt et par møder, hvor menigheden er inviteret til at drøfte ændringer i liturgien. Det er vigtigt, vi har en kirke, som menigheden føler sig hjemme i, og som har et rimelig nutidigt salmevalg og liturgi.

De mange besøgende fortæller os, at vi har en smuk kirke og en meget velholdt kirkegård, hvor bl.a. turisterne ynder at se på gamle gravsten for måske at finde en gammel slægtning, og så ligger kirken på en bakke med en fantastisk udsigt over Limfjorden.

I 2018 meldte vi os som vejkirke, hvilket har givet endnu flere besøgende af bl.a. turister. Vi har Kirkefondets æske med inspirationskort på dansk, engelsk og tysk stående i kirken, og de er så populære, at vi ofte skal købe nye kort. Det er dejligt, når besøgende får en god oplevelse og tager et kort med til inspiration. ■

Fakta om

Sct. Mortens Kirke

- Sct. Mortens Kirke ligger på Fur og er en del af storpastoratet Nordsalling-Fur pastorat
- 799 indbyggere
- 703 medlemmer
- 3 præster i hele pastoratet
- 5 valgte menighedsråds-medlemmer
- Kirken ligger smukt på en høj bakke med udsigt over Limfjorden. Her har den ifølge kilderne ligget siden før 1126. I 1166 modtog paven i Rom nemlig en bekræftelse fra bispem i Viborg på, at forgængeren i embedet for mere end 40 år siden havde modtaget Sct. Mortens Kirke på Fur som gave fra kirkens 3 grundlæggere.

.....
Gitte Sylvest Larsen
sognepræst i Hunseby Kirke på Lolland

Fællesskab, forkyndelse og kirkegården

Opfordringen til at skrive lidt om, hvem vi er hernede på Sydhavsøerne, har affødt nogle gode samtaler menighedsrådsmedlemmerne imellem. Fællesskab, forkyndelse og der hvor man skal begraves var de første tanker, der kom, da jeg spurgte, hvad det er at være kirke her hos os.

Det kunne faktisk godt stå som overskrift for vores menighed. I fællesskab har vi prøvet at se frem i tiden, og på en af vores visionsdage ønskede menighedsrådet sig en udendørs kirke på kirkegården, hvor vi kan holde gudstjeneste, når vi har lyst til det, og vejret er godt. Den skal også kunne bruges til udendørs vielser.

Fin dynamik i menigheden

Der er en fin dynamik i menigheden, som selv kommer med emner til studiekredse og forslag til forandringer af gudstjenesten. Indenfor de sidste 5 år er der ansat både ny, ung organist, ny præst, ny graver/kirketjener og ny kirkesangervikar, da vores dejlige kirke-

sanger på 81 år er gået på deltid. Vi er et fællesskab i alle aldre, og vi støtter op om hinandens gode ideer. Vores graver får meget ros fra de besøgende på kirkegården og fra menigheden for hendes kreative indslag og for den plig, der udvises i forbindelse med dødsfald. En anden betydningsfuld person i vores kirke er vores organist, som folk kører til Hunseby for at høre. I Hunseby har man alle dage været glade for at synge, og det går igen i kirken. Salmevalget og salmesangen er en kilde til megen glæde i sognet. Der bliver sunget med til gudstjenesterne, og vi lærer de nye salmer til den månedlige sangaften i præstegården. Hunseby har en meget lang tradition for revy og teater, hvilket gør, at vi har mange gode sangere blandt menigheden.

Også kirke for børn med specielle behov og pilgrimme

Kirken er en hyggelig kirke, som er smukt restaureret. Der er ingen trapper, og derfor er den velegnet til kørestole og andre gangbesværede. Det nyder vi godt af, når Centerklasserne fra sognets skole kommer til den faste julegudstjeneste i kirken. Her ankommer over 100 børn i busser, og nogle af dem er i el-kørestol. Det er et af højdepunkterne på året. Jeg er ved at efteruddanne mig på Løgumkloster i "børn med specielle behov", og menighedsrådet har også et ønske om, at vi skal kunne tilbyde disse børn flere gudstjenester i løbet af året. Her kommer vores udendørs kirke ind i

Menighedsrådet har ønsket sig en udendørs kirke på kirkegården, hvor der kan holdes gudstjeneste, når vejret er godt. Den skal også kunne bruges til udendørs vielser, pilgrimgudstjenester m.m.

billedet igen som en ny mulighed. Det vil den også være for alle de pilgrimme, vi er så heldige at få besøg af.

Hunseby kirke er en pilgrimskirke, og den ligger også på klosterruten, så hvert år kommer der mange besøgende. Derfor bliver der bygget en halvcirkelformet bænk på kirkegården til næste år, så pilgrimmene kan sidde på den og spise deres madpakker. Fællesskab er noget, der skal sås, og så må man se, om det vil gro.

Fællesskab på andre måder

Juleaften er der åbent i præstegården for mennesker, der ikke har noget sted at holde jul. Vi er mellem 11-13 mennesker, der nu har holdt jul sammen nogle år. Og det viser sig, at "julefamilien" stille og roligt også bliver en del af menigheden og kommer til studiekredse og gudstjenester. Menighedsrådet har også ønsket sig at rejse sammen. Så næste år tager vi til Jerusalem, i september måned, på en sognerejse. Det bliver meget spændende at se, hvad sådan en tur vil tilføre fællesskabet på længere sigt. ■

Fakta om Hunseby Kirke

- Bygget 1060
- 2.001 indbyggere
- 1.681 medlemmer
- 4 ansatte
- 5 valgte menighedsrådsmedlemmer
- Udvalg: Kirke- og præstegårdsudvalget

Edith Søndergaard
sognepræst ved Ravnsbjergkirken

Hvordan kan menigheden bedst forberede sig på et "generationsskifte"?

Den 31. oktober 1976 blev Ravnsbjergkirken i Århus indviet. Sognet blev udskilt fra det gamle Viby sogn. Da sognet blev udskilt, var der omkring 8000 beboere i sognet. I dag er der omkring 1000 flere i sognet. Gennem årene har sognet ændret sig en del.

Sognet har skiftet karakter flere gange

I 1976 var der mange unge børnefamilier i sognet, og derfor fik børne- og ungdomsarbejdet fra begyndelsen en stor plads. Men som årene gik blev Ravnsbjerg Sogn et "sølvbryllupssogn" og siden et "guldbryllupssogn". De senere år er sognet igen begyndt at skifte karakter, idet ældre flytter fra deres huse, og unge familier flytter ind. Endvidere er et nyt boligområde med villaer blevet opbygget. Her bor der en del børnefamilier. Der er som nævnt stadig omkring 9000 beboere i sognet, men i dag er kun ca. halvdelen medlemmer af folkekirken. Dette skyldes store områder med almen bebyggelse, som i dag har en overvægt af beboere med anden etnisk baggrund.

Børne- og ungdomsarbejdet er blevet tilpasset

De ændringer af sognet, som der har været gennem årene, har selvfølgelig været en udfordring og har haft betydning for de tiltag, vi har gjort. Da sognet blev et "sølvbryllupskvarter", blev det svært at holde liv i et børne- og ungdomsarbejde, som var klubbaseret. Derfor valgte vi, da vore dåbsoplæring på 3. klassesetrin gik godt med en stor procentvis deltagelse, at udvide dette

område, så siden har vi tilbudt mini-konfirmandundervisning på både 1., 3. og 5. klassesetrin. Vi ville også gerne have mere kontakt til familierne. Derfor valgte vi at starte en legestue for mindre børn og forældre samt at etablere babysalmesang. I forbindelse med de nye tiltag ansatte vi en kirke- og kulturmedarbejder til området børn og familie.

Vi oplever nu som nævnt en stigning i unge familier i sognet og dermed også flere børn. Derfor er der kommet nogle nye skud på stammen. Børnekor, familie-weekend og familiedag. Tanken bag disse tiltag er, at vi gerne vil møde ikke kun børnene, men også forældrene. Efter flere forsøg er det lykkedes at få spaghettigudstjenester i gang. Her er der kommet en ny ret så stor menighed. Igen skyldes det, at sognet er ved at ændre sig igen, samt at de tidligere tiltag har gjort, at vi har skabt en kontaktoverflade.

Arbejde blandt ældre og migranter

Der er stadig en del ældre i vores sogn.

Derfor har vi holdt fast ved også at lægge vægt på dette område med det, vi kalder Kultur dage, som foregår to gange om måneden om eftermiddagen. Her er programmet foredrag og tid til samtale og fællesskab. En strikkeklub som også hovedsageligt består af ældre beboere, mødes hver uge. Begge aktiviteter har en rigtig god tilslutning.

Ingen tvivl om, at når en kirke ikke længere er ny, så bliver den en selvfølge. Derfor er det vigtigt at vise sig på nye og anderledes måder i sognet udenfor kirkens tykke mure.

Den tredje gruppe, som er tydelig i vores sogn, er beboere med anden etnisk baggrund. Her er det endnu ikke lykkedes os at få et tilfredsstillende resultat. Dog kan nævnes, at en migrantmenighed låner vores kirkerum til gudstjeneste søndag eftermiddag. Efterfølgende har menigheden fællesspisning. Vi arrangerer også årligt en fælles gudstjeneste for Ravnsbjergkirkens menighed og migrantmenigheden. Også her er der efterfølgende fællesspisning og samvær.

Menighedsrådet og de frivillige

Da Ravnsbjergkirken var ny, ca. de første 10 år, var der en pionerånd i og omkring kirken, har jeg fået fortalt. Det betød, at der var flere, der gerne ville i menighedsrådet, end der var pladser. Sådan er det ikke længere. I de år jeg har været præst ved kirken, har der aldrig været menighedsrådsvalg. Vi har arbejdet hårdt på at finde medlemmer til menighedsrådet. Medlemmerne har ofte været oppe i alderen. I det menighedsråd, der tiltræder 1. søndag i advent i år, er aldersspredningen heller ikke så stor. Af de 9 medlemmer er 3 under 50 år, 2 i fyrrerne og 1 i trediverne. At få også yngre medlemmer i menighedsrådet er noget, som menighedsrådet har lagt som en plan for fremtiden.

Med hensyn til frivillige i kirken er der en del ældre, som især hjælper til ved arrangementer for ældre, gudstjenester på plejehjem samt ved søndagens kirkekaffe, som vi har hver søndag. Det er et bevidst valg, at vi især bruger de ældre frivillige her. De yngre frivillige bruges især til spaghettigudstjenester, legestue, familiedag, familieweekend og lignende.

Menigheden er kirken

Selvom 42 år ikke er nogen alder for en kirke, så bliver kirken alligevel med tiden en selvfølge. Det betyder også, at den pionerånd, som en ny kirke kan leve højt på de første år, forsvinder. Det er lidt ligesom i historien "Den døde kirke". Den foregår i Afrika, hvor beboerne i en lille landsby bygger deres egen lille kirke. I begyndelsen kommer alle i landsbyen i kirke. Men efterhånden tynder det ud. En søndag hvor der er meget få i kirke, siger præsten, at deres kirke er død, og næste søndag skal den begraves. Næste søndag er kirken fyldt. Alle vil se, hvad det betyder, at kirken er død og skal begraves. Da bærer præsten en åben kasse som en kiste ind i kirken. Alle bliver indbudt til at komme op og tage afsked med deres kirke. Da de ser ned i kisten er der et spejl i bunden. Det, de ser, er dem selv, for de er kirken.

Netop det at gøre menigheden opmærksom på, at det er dem, der er kirken, det er en opgave, som det er vigtigt at holde fast ved og arbejde med. Fx at rose de frivillige og at lave arrangementer for dem, for dermed får de et medejerskab til kirken. At spørge menigheden om der er tiltag, de kunne

"Vi oplever som nævnt en stigning i unge familier i sognet og dermed også flere børn. Derfor er der kommet nogle nye skud på stammen. Børnekor, familieweekend og familiedag. Tanken bag disse tiltag er, at vi gerne vil møde ikke kun børnene, men også forældrene", skriver Edith Østergaard.

ønske. Være opmærksom på forslag fra menigheden om foredragsholdere osv.

Kirken må udenfor kirkens tykke mure

Da et nyt område blev udstykket og bebygget i sognet, valgte vi at lave en folder om Ravnsbjergkirken og vores tilbud. Med folderen i hånden gik vi rundt fra dør til dør i området og ringede på og præsenterede os, så beboerne i det nye område blev opmærksomme på, at de nu tilhørte menigheden ved Ravnsbjergkirken. På samme måde var den familiedag, som vi holdt for

første gang i år, en måde at vise kirkens ansigt på uden for kirken. Mange, som vi ikke normalt ser i kirken, kom lige forbi for at se, hvad der lige skete derhenne uden for kirken.

Ingen tvivl om, at når en kirke ikke længere er ny, så bliver den en selvfølge. Derfor er det vigtigt at vise sig på nye og anderledes måder i sognet udenfor kirkens tykke mure. Dørtrinnet til kirken kan være meget høj at komme over for nogle. Derfor må vi nogle gange gå den anden vej ud af kirken for at gøre os synlige i sognet. ■

Esben Andersen
provst i Århus Vestre Provsti

"Nedfindelser" – at lukke aktiviteter for at få overskud til nye

Nogle gange kan det være nødvendigt at nedlægge eksisterende aktiviteter for at sætte en ny udvikling i gang. Ellers vil nye tiltag mislykkes, fordi man samlet set har for få ressourcer: Alle bliver overkørte og demotiverede, og både nye og gamle aktiviteter lider skade, fordi der ikke er kræfter og overskud til at gøre tingene helhjertet og med kvalitet.

De mange forhindringer

Desværre kan sådanne prioriteringer være svære at beslutte i et sogn. For det første fordi vi har en konsensuskultur: Vi prøver altid at blive enige, og kan man så lukke en aktivitet, som for bare én i sognet er et hjerte barn? For det andet kan der altid findes mindst ét stærkt argument for enhver aktivitet, lige fra deltagertal eller den enkeltes udbytte over aktivitetens væsentlighed i at være kirke til udøvende lederes motivation. Tredje udfordring er, at menighedsråd er – og skal være – forsigtige med, hvad man beslutter

med virkning for de frivillige. Endelig er frivillighed ikke konstant: Ligesom en ny aktivitet kan kalde nye frivillige frem, kan nedlæggelse af en aktivitet også få nogle frivillige til at stoppe, fordi de kun vil medvirke til lige præcis dén aktivitet.

"Tag tyren ved hornene"

Trods alle forhindringer mener jeg, at menighedsråd og præst(er) som sognets ledelse SKAL tage udfordringen op, fordi man ved at gabe over for meget hurtigt kan skabe en nedadgående spiral af overkørthed, sjuksk og frustration – mens man ved at "tage tyren ved hornene" og rense ud kan få en opadgående spiral ved at sikre ressourcer til sammen at gøre indsatser, man kan være stolte af.

Hvordan kan det gøres i praksis?

Menighedsrådet bør beslutte, at nye tiltag ikke kan sættes i gang, før tre spørgsmål er besvaret og imødekommet: 1) Hvad det vil kræve af ressourcer både i tid, penge og forberedelse at gennemføre det nye tiltag helhjertet? 2) Har vi de ressourcer, eller hvor meget skal frigøres fra andre aktiviteter henholds-

vis hentes ind i form af fx nye frivillige? 3) Hvis ressourcerne findes, og aktiviteten igangsættes, hvor længe må den så køre før evaluering, og hvilke minimumsmål skal opfyldes, for at den efter evalueringen kan fortsætte?

Ud fra svaret på spørgsmål 2 må man gennemgå sognets eksisterende aktiviteter og finde ud af, hvor nødvendige ressourcer kan hentes og afklare med frivillige, hvor vidt de også kunne tænkes at være frivillige i andre sammenhænge, hvis en aktivitet lukkes i en kortere eller længere periode.

Ofte vil det være en god ide at bede enten et udvalg eller et eller flere medlemmer komme med forslag til, hvor ressourcerne kan findes. Ligesom den nye aktivitet først kan startes, når de er fundet og kun for en afgrænset periode før evaluering, kan lukning af aktiviteter også være tidsbegrænset! Så kan man erfare, i hvilken grad aktiviteten savnes eller ikke, ligesom en løsning kunne være, at nogle typer af aktiviteter har man i vores sogn fx kun hvert andet år.

Hovedsagen er, at nye aktiviteter gøres afhængige af, at man på forhånd sikrer de nødvendige ressourcer – i stedet for, at man bagefter opdager, at man har slået flere og større brød op, end man kan bage. Og menighedsrådene er faktisk valgt til sammen med præsterne at foretage den prioritering, som er nødvendig både for at kunne sætte mål og have kræfter til at nå nogle af dem. ■

Birgitte Graakjær Hjort

center- og afdelingsleder ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, tidligere sognepræst ved Christianskirken i Aarhus og nu frivillig tovholder på et samarbejde mellem kirken og kommunen i et boligsocialt område i Kalmargade, Aarhus

Kirke mellem halalkød og hakkebøffer

Mens kødsaften drypper ned på grillkullene

Den brune saft fra hakkebøfferne drypper ned på grillkullene, så de flammer kortvarigt op. Dagens grillmestre – to frivillige, midaldrende herrer – står i røgen fra kullene og vender bøffer. De har let til latter. Folk kommer forbi, standser op og snakker lidt. Den ene står ved halal-grillen, den anden ved den såkaldt "almindelige".

Man mærker på den lidt hektiske atmosfære, at klokken nærmer sig 18.

De første, sultne beboere fra de omkringliggende blokke er begyndt at indfinde sig. De slår sig ned ved træbordene for at få en god plads. Fra de forudgående år ved de, at maden bliver serveret kl. 18, når kirken er i Kalmargade på en særlig måde én gang om året, nemlig i den årlige akti-

vitetsuge, som den lokale sognekirke samarbejder med boligforeningen og kommunens boligsociale medarbejdere om.

Kirken er for beboerne i Kalmargade ikke alene en bygning, hvis tårn rækker mod himlen, og hvis klokker kalder til gudstjeneste. Det er den også! Kirken er fortsat en bygning, en organisation, en institution m.m. Men kirken er samtidig blevet inkarneret og kommet til stede som mennesker, der er til at identificere sig med.

Fra afhøvlende gulve til aktivtetsuge i boligsocialt område

Det hele begyndte for knap ti år siden, da gulvene i Christianskirken skulle afhøvles. "Skal vi lukke kirken i to uger, låne nabokirken eller...?" blev der overvejet. "Nej, vi flytter kirken ud på gaden, helst til et sted i sognet, hvor der er offentlige lege- og opholdspladser, så vi kan lave fællesaktiviteter". Som sagt, så gjort. Vi var nogle stykker, der mødtes og drak en kop

Det er en af mange måder at være kirke på. Kirke mellem betonblokke. Kirken med sognediakoni. Kirke mellem halalkød og hakkebøffer.

kaffe med en antropolog, der var ansat som boligsocial medarbejder i et tæt bebygget område i sognet. Hun var med på idéen, og der var ikke så langt fra tanke til handling. Så vi kastede os ud i det! Indgik et samarbejde om en aktivtetsuge, hvor der skulle være leg med børn hver dag kl. 16-18, grill for alle kl. 18 og alt fra bankospil til religionsdialog om aftenen, alt efter hvad beboere, ansatte og frivillige ved kirken kom med af forslag.

Da ugen var omme, kom en 11-årig somalisk pige hen for at sige farvel. Hun havde spist grillmad med sin mor, sine søskende, beboere og frivillige ugen igennem. Da hun så på os med sine bedende, brune øjne og spurgte: "Kommer kirken ikke igen til næste år?", var der ikke så meget at betænke sig på. Beslutningen gav næsten sig selv. Det her skulle være en årlig tilbagevendende begivenhed. Den er i mellemtiden blevet en hævdevunden tradition, hvor der er mellem 100 og 150 spisende hver aften den sidste uge i maj foruden aktiviteter for de forskellige aldersgrupper.

"Kommer kirken igen til næste år?"

For den somaliske pige som for mange andre beboere i Kalmargade er "kirken" indbegrebet af en flok mennesker, man kan lege med, tale med, spise med, arbejde sammen med, drøfte religion og tro med osv. Det er "kirken af levende stene". Det er kirken, der på

god luthersk vis er båret af ansatte og lægmænd i fællesskab.

Kirken er for beboerne i Kalmargade ikke alene en bygning, hvis tårn rækker mod himlen, og hvis klokker kalder til gudstjeneste. Det er den også! Kirken er fortsat en bygning, en organisation, en institution m.m. Men kirken er samtidig blevet inkarneret og kommet til stede som mennesker, der er til at identificere sig med.

Er det hele så lutter lagkage, når en sognekirke, en kommune og en boligforening samarbejder på den måde? Naturligvis ikke. Det er et arbejde at rekruttere frivillige. Der har været religionsdialoger, hvor bølgene er gået højt. Og vi har måttet lukke en fodboldskole, fordi der var så

mange udad reagerende børn, at ingen frivillige ville stille op.

Men tilbage står, at det er meningsfyldt, når mennesker med forskellig social status, etnisk baggrund og religiøs overbevisning står i et køkken sammen og snitter salat til et fælles måltid. Eller vender bøffer på grillen og bagefter sætter sig ned og spiser sammen.

Personligt har jeg skiftet job for flere år siden og er ikke længere præst, men frivillig i Kalmargade. Så når vi nærmer os aktivtetsugen, finder jeg præsteskjorten frem, forlader kontoret på slaget 15.45 hver dag og cykler i Kalmargade. I løbet af den uge snitter jeg mere salat end i resten af året. Får snakket med flere forskellige mennesker end sædvanligt. Indgår i et fællesskab om at være folkets kirke et lokalt sted. Vi er cirka 60 frivillige i løbet af ugen. Det efterlader glæde, også når vi kommer frem til fredag aften, og den sidste grill er vasket, beboerhuset er ryddet op, og vi trætte siger farvel og på gensyn.

Det begyndte med nogle gulve, der skulle afhøvles. Det udviklede sig fra en lidt drømmende idé til et konsolideret arbejde. Det er en af mange måder at være kirke på. Kirke mellem betonblokke. Kirken med sognediakoni. Kirke mellem halalkød og hakkebøffer. ■

Nyt idékatalog om dåben

I forbindelse med konferencen, som er omtalt på næste side, har Kirkefondet udgivet et idékatalog med overvejelser og gode idéer til større fokus på dåb.

I idékataloget kan man hente konkrete idéer, finde inspiration til overvejelse og debat i sognet om dåben eller kombinere begge dele. Hæftet er inddelt i 6 hovedafsnit: Dåbsinformation, Dåbsforberedelsen, Dåbshandlingen, Dåbsminder, Dåbsbevidsthed og Dåbstal og dåbsprocenter, der hver har to underafdelinger: Overvejelser og idéer.

Idékataloget er på 24 sider og kan downloades på www.kirkefondet.dk under "udgivelser". Det kan også bestilles som tryk samme sted. Idékataloget vil blive udsendt til alle præster, menighedsrådsformænd og kirke- og kulturmedarbejdere til foråret sammen med det næste nummer af "Kirken i dag", der også kommer til at beskæftige sig med dåb.

Tema for næste nummer af "Kirken i dag":

Dåb i dag

Nyt fra Kirkefondet

Konferencen "Dåben under forandring?"

Lidt over 80 deltagere var med på konferencen "Dåben under forandring?", som Kirkefondet afholdt lørdag den 10. december i Valencia på Vesterbro i København. Konferencen markerede afslutningen på projektet "Dåb i dag", der har sat fokus på dåben i folkekirken. Udover at Kirkefondets udviklingskonsulent Berit Weigand Berg og forsker ved Københavns Universitet, Karen Marie Leth-Nissen fremlagde resultaterne fra deres undersøgelse og projekt, bød dagen også på mange andre spændende oplægsholdere.

Formand for Folketingets Kirkeudvalg, Karen Klint talte om dåbens

udfordringer, professor Anders-Christian Jacobsen fra Aarhus Universitet holdt oplæg om dåben under forandring, uddannelses- og afdelingsleder ved FUV, Ulla Morre Bidstrup talte om, hvordan vi sætter ord på dåbens betydning. Efter frokost var der forskellige præsentationer af bl.a. "Børn i kirken", Dåbsinitiativet, dåbsklude m.m. Konferencen afsluttede med en samtale mellem Dorthe Tofte-Hansen, der er sognepræst i Dalum Kirke, og tidl. lektor i praktisk teologi Hans Raun Iversen omkring drop-inn dåb.

I forbindelse med konferencen blev der udgivet et idekatalog. Læs mere om det på side 30.

Nye sognetal fra Danmarks Statistik

Der er i efteråret blevet kørt nye demografiske talsæt for sogne i Danmark, og det betyder, at Kirkefondet nu kan lave sogneprofiler og -analyser baseret på befolkningstal for 2018 samt øvrige demografiske oplysninger for 2017. Kontakt os på tlf. 33 73 00 33 for yderligere oplysninger.

Genvalg og nyt medlem i Kirkefondets bestyrelse

Kirkefondet afholdt sit årlige repræsentantskabsmøde efter konferencen om dåb lørdag den 10. november. Her blev følgende bestyrelsesmedlemmer genvalgt for 2-årig periode: Anne Margrethe Raabjerg Hvass, Lars Seeberg, Tommy Liechti og Karen Marie Sø Leth-Nissen. Der skulle også vælges et nyt medlem til bestyrelsen for en 1-årig periode, og her blev Povl Edvard Hansen fra Odense valgt til bestyrelsen. Han er arkitekt og tidligere bygningssagkyndig.

Vi ønsker alle tillykke med valget!

Kirkefondet har brug for din hjælp!

Kirkefondet er berettiget til at modtage gaver til Kirkefondets arbejde med skattefradrag for giveren. For at være sikre på, at Kirkefondet kan beholde denne ret til skattefradrag, skal vi have 100 givere hvert år, som hver har givet mindst 200 kr. som en personlig gave til Kirkefondets arbejde for liv og vækst.

Vi håber derfor, at I vil være med til at støtte Kirkefondets arbejde med mindst 200 kr., så vi kan nå op på de 100 givere i 2018. Beløbet kan indbetales konto 2191-8541701207 eller via Mobilepay til 11159. Giv os sammen med indbetalingen dit navn, adresse og cpr. nr. Hvis du indbetaler 250 kr. eller derover, vil du som bidragsyder modtage "Kirken i dag" gratis. På forhånd tak for hjælpen!

Kirken *i* dag

Inspiration fra Kirkefondet

Æske med inspirationskort til kirkens besøgende

Kirkefondet har i samarbejde med Areopagos udgivet denne smukke æske med 6 forskellige kategorier af kort i visitkortstørrelse, der kan give de besøgende i kirken, konfirmander m.fl. en større oplevelse i kirken. De 6 kategorier, der følger med æsken, er: Bibelen, Salmer, Bønner, Velsignelser, Brug kirkerummet og Tanker. Derudover kan man også købe kort med Fadervor og Trosbekendelsen. For de fleste kategorier er der 10 forskellige kort. Der er i alt 57 forskellige kort.

Kortene er smukt illustreret af tegner og grafiker Kim Broström, der også illustrerer vejkirkebrochurerne.

Æsken med kort på engelsk og tysk indeholder kategorierne Bibelen, Tanker og Velsignelser på henholdsvis engelsk og tysk.

Æske med 6 x 100 kort koster kr. 595,- (Dette gælder også æsken med kort på engelsk og tysk).

Kirker, der er tilmeldt vejkirkeordningen, får 100 kr. i rabat – kr. 495,-.

Kortene kan også købes separat uden æske. 1 pakke/kategori med 100 kort kr. 75,-. 6 pakker – kr. 350,-. 8 pakker – kr. 450,-.

**Æsken
fås nu både i
sort og natur-
farvet**

Læs mere om vore udgivelser
på www.kirkefondet.dk